

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Filozofická fakulta

Ústav romanistiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

ČINNOST EVROPSKÉ UNIE V KOSOVU

Vedoucí práce: **Mgr. et Mgr. Ivo Petruš**

Autor práce: **Aneta Paleníková**

Studijní obor: Francouzský jazyk pro evropský a mezinárodní obchod

3. ročník

2009

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

České Budějovice, 30. dubna 2009

V první řadě si zaslouží mé poděkování vedoucí bakalářské práce, Mgr. et Mgr. Ivo Petru, a to nejen za svou trpělivost a čas, který mi věnoval, ale především za metodické vedení a poskytování velmi cenných rad a připomínek, které za vznikem této práce stojí.

Dále bych chtěla zmínit svou rodinu, která mi po celou dobu studia i při psaní této práce zajistila ideální studijní zázemí. Zvláštní dík pak patří mému otci, který od začátku přistupoval k výběru tématu této práce velmi kriticky a poskytoval mi tak pro mou práci velmi důležitý pohled z druhé strany. Zároveň mi po celou dobu rozšiřoval rozhled v oblasti zahraniční politiky, což jsem zde často využila. Tímto chci poděkovat jemu i všem ostatním, se kterými jsem téma konzultovala, a kteří mi pomáhali utvářet můj názor.

Závěrem bych chtěla vyjádřit dík svým zaměstnavatelům z firmy Haly.biz s.r.o., kteří mě v mém studiu po celou dobu podporovali a ochotně vycházeli vstříc mým aktuálním potřebám souvisejícím s psaním této práce.

Anotace v českém a anglickém jazyce

Jádrem této práce je činnost Evropské unie na území balkánského regionu se zaměřením na konkrétní oblast kosovské provincie, která se v nedávné době osamostatnila. Pro pochopení všech souvislostí je nutné kosovskou problematiku zobecnit a zasadit do širšího kontextu etnické rozmanitosti, slabé ekonomiky a celkové nestability. Velký prostor je věnován také moderním dějinám a působení mezinárodních organizací NATO a OSN v této oblasti. K analýze problematiky využívám především mezinárodní a evropské právo. Z konkrétních činností Evropské unie, které tato organizace vede vůči Kosovu, je nutné vyzdvihnout civilní misi EULEX, která je organizována v rámci Společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Cílem práce je zmapovat dosavadní působení Evropské unie na tomto území a posoudit jeho přínos z hlediska dlouhodobého rozvoje nejen tohoto nově vzniklého státu, ale i celého balkánského regionu.

The essence of this bachelor thesis is in activity of European Union in the Balkans' region with a view to the territory of Kosovo, which has recently gained independence. For better understanding it is necessary to generalize this problem and contextualize ethnic diversity, poor economy and general instability. Attention is also paid to modern history and to operations of international organizations NATO and UNO on this territory. To analyze these problems I use especially International and European law. One of the most important activities of the European Union towards Kosovo is civil mission EULEX organized within the frame of the Common Foreign and Security Policy. Goal of this thesis is to describe actual activities of European Union on this territory and to consider their contribution in light of long-term development not only of this new state but also of the whole Balkans' region.

OBSAH

ÚVOD.....	7
1. Obecná charakteristika Kosova a jeho vymezení v rámci balkánského regionu .	9
1. 1. Charakteristika Kosova z hlediska sociální geografie	10
1. 2. Důležitá data v historii Kosova	11
2. Kosovská krize	13
2. 1. Zásah NATO	14
2. 1. 1. Právní základ zásahu	14
2. 1. 2. Humanitární intervence	15
2. 1. 3. Postoj České republiky	16
2. 2. Kosovo pod správou OSN.....	17
2. 2. 1. Civilní a bezpečnostní mise OSN.....	18
2. 2. 2. Ahtisaariho plán.	19
3. Vyhlášení nezávislosti Kosova.	20
3. 1. Uznání nově vzniklého státu podle mezinárodního práva.	21
3. 2. Stanoviska zemí k osamostatnění Kosova.	23
3. 2. 1. Postoj Evropské unie.	24
3. 2. 2. Postoj České republiky.	24
<i>Reakce české veřejnosti na vyhlášení nezávislosti Kosova.</i>	<i>25</i>
<i>Srovnání s mnichovskou dohodou.</i>	<i>27</i>
4. Činnost Evropské unie v Kosovu.....	28
4. 1. Společná zahraniční a bezpečnostní politika.....	29
4. 1. 1. Obecný zahraniční a bezpečnostní rámec Evropy.....	30
4. 1. 2. Nástroje SZBP.....	31
4. 1. 3. Probíhající a uskutečněné akce v rámci SZBP.....	33
4. 1. 4. EULEX.....	34

4. 2. Konkrétní dohody a působení EU na území Kosova.	35
4. 2. 1. Vztahy Evropské unie a Srbska.	36
4. 2. 2. Vztahy Evropské unie a Kosova.	37
ZÁVĚR.	39
Resumé.	43
Dvojjazyčný glosář.	46
Zdroje.	47

ÚVOD

Přestože od jednostranného vyhlášení samostatnosti Kosova uběhlo už přes rok, téma neztrácí na své aktuálnosti a stále vyvolává bouřlivé reakce. Právě tento fakt spolu s mým laickým nadšením pro politiku ovlivnil moje rozhodnutí zvolit toto téma. Na poměrně malé ploše se tu stýkají tak zásadní témata pro globální politiku, jako je vůle po národním prosazení, integrace a soužití menšin v rámci státu, ale setkáváme se zde i se základním rámcem mezinárodního a evropského práva, stejně tak jako s konkrétním působením nejdůležitějších mezinárodních organizací.

Vzhledem k tomu, že jsme ve výuce tohoto oboru často naráželi na téma evropského práva a Evropské unie jako takové, rozhodla jsem se v této práci věnovat právě roli Evropské unie, která posvětila úmysl Kosova osamostatnit se. Vysloužila si za to kritiku i ze svého středu, od některých svých členských států. Oficiální stanovisko Evropské unie se však i přes tento komplikující fakt nezměnilo a úkolem by pro ni nyní mělo být přesvědčit veřejnost, že toto rozhodnutí bylo správné, opodstatněné, a že Evropská unie má prostředky a sílu pomoci s vybudováním státu, který bude stabilní jak bezpečnostně, tak co do životní úrovně svého obyvatelstva.

Do této doby byla situace v celém regionu velmi neutěšená. Ekonomika i infrastruktura jsou zničené po dlouhodobých bojích, stejně jako vztahy mezi samotnými obyvateli tohoto území. V této práci bych se chtěla pokusit dokázat, že přísun zdrojů z rozpočtu Evropské unie není pouze bezcílným plýtváním na region řízený mafií, jak namítají odpůrci tohoto řešení, nýbrž že se z dlouhodobého hlediska jedná o strategický plán rozvoje nejen problematické oblasti Kosova, ale celé jihovýchodní části Evropy, která má pro zahraniční a bezpečnostní politiku zásadní význam.

Jakkoli se může zdát, že úvodní kapitoly nesouvisí přímo se zvoleným tématem, jsou nezbytné pro pochopení širších souvislostí a také důvodu angažovanosti samotné Evropské unie v tomto regionu. První kapitoly tak věnují zasazení území do širšího rámce balkánského regionu, a to jak z pohledu geopolitického, tak historického. Prostor je věnován i moderním dějinám, především působení mezinárodních organizací na území při i po skončení kosovského konfliktu na konci devadesátých let. Třetí kapitola

pojednává o nedávném jednostranném vyhlášení samostatnosti, kde už je účast Evropské unie velice zřetelná. Jádrem práce je pak poslední kapitola, která se zaměřuje na konkrétní činnost EU.

Vzhledem k tomu, že téma je velmi čerstvé, není snadné volit zdroje, které obsahují pouze fakticky správné informace. Pravda každé strany se diametrálně liší, přičemž příznivci té či oné vzájemně napadají objektivitu svých odpůrců. Snažím se proto v práci uvádět pohled obou stran. V žádném případě mi nejde o obhajování křivd a zločinů, ke kterým došlo ať už na kterékoli z obou stran. Spíše se pokusím co nejvíce objektivně zmapovat problém a postup a bez zbytečných emocí, což ovšem nevylučuje vlastní názor, dojít k závěru, který bude vystihovat smysl činnosti Evropské unie v Kosovu.

1. Obecná charakteristika Kosova a jeho vymezení v rámci balkánského regionu

Pro porozumění příčinám konfliktů na území Kosova, je nutné ho zasadit do širšího rámce balkánského regionu. V tomto regionu, kterému se přezdívá „Balkánský sud střílného prachu“, se už od historických počátků mísí mnoho kultur, které spolu mají jen málo společného. Na rozdíl od zbytku Evropy zde nalezneme na poměrně malém úseku zástupce nejrůznějších národností a církví. Z hlavních etnik tu vedle sebe žijí Řekové, Turci, Srbové, Albánci, Bulhaři, Chorvati, Bosňáci, Makedonci, Romové a další.¹ Z náboženského hlediska se tu setkáme jak s pravoslavím, tak s katolictvím, ale i s naprosto odlišným islámem. Tato různorodost už sama svědčí o tom, že zde samozřejmě musí docházet k určitým nedorozuměním a tím pádem i konfliktům. Je nutné si uvědomit, že každý národ má svá specifika, která se nemusí slučovat s přesvědčením národů jiných.

Doklad tohoto tvrzení není nutné hledat nijak daleko. Česká republika je po národnostní stránce velice jednotný stát. Stále však nedokáže úspěšně řešit problémy s jedinou početnější menšinou, a to s Romy. Politici, kteří zastávají radikální názory na řešení této otázky, se setkávají s velkou podporou u většiny národa. Nemůžeme se potom divit tomu, že se v některých balkánských zemích dostávají k moci radikální nacionalisté a situaci to nikterak nevylepší. Pro příklad můžeme uvést zvolení Slobodana Miloševiče v roce 1987, kterému právě nacionalistický přístup přinesl velkou oblibu u srbského lidu.²

Když se vrátíme zpět na půdu balkánského regionu a zaměříme se na novodobé dějiny, najdeme zde mnoho konfliktů vyvolaných národnostní rozmanitostí a neustále se měnícími hranicemi států. V 90. letech, po rozpadu Jugoslávské federace se tato situace vyhrotila, ať už v Kosovu nebo např. Bosně a celý svět s obavami sledoval, jak se bude vyvíjet. Vztahy stále ještě nejsou utěšené a hrozbou zůstává i to, že se tento nestabilní region nachází mezi hranicemi Evropské unie a konfliktním Blízkým východem na straně druhé. Nutné je zmínit i nebezpečí provázanosti vztahů s rozpínavým Ruskem,

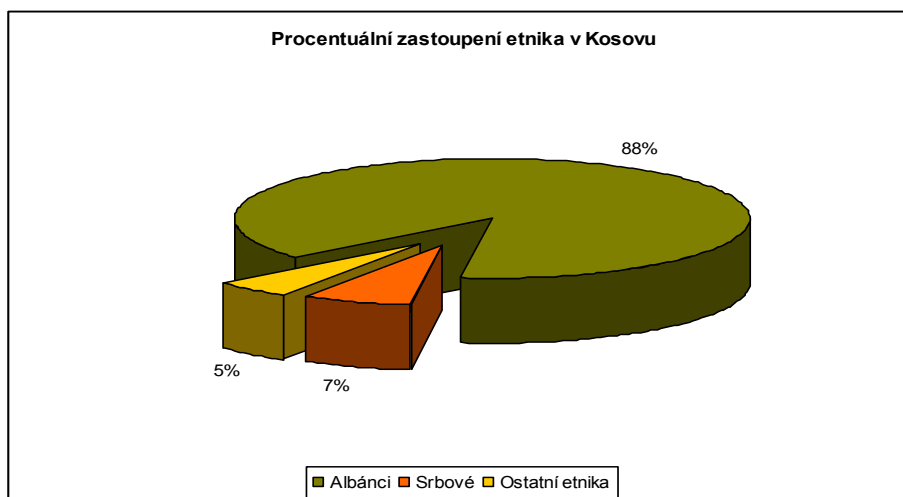
¹ *Balkán*. Wikipedie (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Balk%C3%A1n>)

² GIRGLE, P. Kosovo. 1. vyd. Praha : Libri, 2006. 157 s.

kteří má v tomto regionu stále ještě velký vliv. Představitelé Evropské unie dobře vědí, že všechny tyto problémy nejsou z hlediska zahraniční a bezpečnostní politiky zanedbatelné. Naopak vyžadují konkrétní postup a rychlé řešení. Jedním z těchto řešení je aktivní politika a kontrola přímo na území balkánského regionu.

1. 1. Charakteristika Kosova z hlediska sociální geografie³

Kosovo, tak jak jej známe, v sobě zahrnuje 2 oblasti. Na východě, při srbských hranicích, je to Kosovo s hlavním městem Priština, na západě se pak nachází Metohije, která svou hranicí sousedí s Černou Horou a Albánií.⁴ Podle nejaktuálnějších údajů CIA World Fact Book je počet obyvatel stanoven na 1 804 838, přičemž většinu tvoří Albánci (88%), následují Srbové se 7%. Z dalších početnějších národnostních skupin jsou to např. Bosňáci, Černohorci, Romové a Turci.

Z ekonomického hlediska se Kosovo řadí mezi nejchudší státy Evropy, a to i přesto, že v posledních pěti letech byl zaznamenán mírný rozvoj. Nezaměstnanost zde tvoří 40%, což je opět nejvyšší číslo v Evropě. Tento problém pouze podporuje už dřívější zájem místních obyvatel o ilegální obchod s drogami, pašeráctví, prostituci a další nezákonné aktivity. Přesto Kosovo na úrovni balkánského regionu disponuje jednou z nejotevřenějších ekonomik a dlouhodobě spolupracuje s mezinárodními organizacemi na zlepšení své obchodní politiky a přilákání zahraničních investorů, jako je to např. v případě pomoci z Evropské unie.

³ Dostupné z <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/kv.html>

⁴ Dostupné z <http://cs.wikipedia.org/wiki/Kosovo>

Pro srovnání je nutné uvést i údaje, které uvádí databáze CIA World Fact Book, platné pro Srbsko, nyní již bez kosovské provincie. Počet obyvatelstva je v tomto státě 8 354 208, kdy nejzastoupenější národností jsou Srbové s 88%, dále pak Maďaři, Romové, Bosňáci a další. Albánci zde, po oddělení nově vzniklého státu, žijí v naprosto zanedbatelném množství.

Srbskou ekonomiku poznamenala Miloševićova komunistická vláda, která jako v jiných zemích pozastavila rozvoj, ale i embarga a sankce požadované mezinárodními institucemi a samozřejmě dopad bombardování spojeneckými silami NATO, které poškodilo infrastrukturu a průmysl. Bělehradská vláda však začala úspěšně pracovat na obnově těchto sektorů, zliberalizovala obchod a nechala zprivatizovat většinu firem, včetně telekomunikačních. Nezaměstnanost je výrazně nižší než v případě Kosova, přeci jen však poměrně vysoká.

Otázkou tedy zůstává proč srbská vláda tak lpí na území Kosova, které ztelně snižovalo její úroveň. Jak prohlásil politolog Bořivoj Hnízdo z fakulty sociálních věd na Univerzitě Karlově v rozhovoru pro ČT24, Kosovo bylo pro Srbsko ztraceno už dlouhou dobu před vyhlášením jednostranné nezávislosti. Výše zmíněný pak dodává, že problém začal už v 90. letech s nacionalistickou politikou Slobodana Miloševiče a Srbsku se může nyní naopak odlehčit bez přivažku území, které už dlouhou dobu znamená pro Srbsko jen problémy. Po ekonomické stránce oddělení Srbsku jedinečně prospěje a může se takto soustředit na svůj vlastní rozvoj.

1. 2. Důležitá data v historii Kosova⁵

K obecné charakteristice území samozřejmě patří i stručná historie. Nechtěla bych se jí v této práci věnovat nijak zdlouhavě, nicméně následující základní nástin dějin by měl napomoci k lepší orientaci v tomto problému a k zasazení tématu do dlouhodobého konfliktu, který na území probíhal. Uvedené historické události se nedají považovat za kompletní, protože jsou uvedeny s ohledem na zpracovávané téma. Ty, které se jej zásadně netýkají, proto vynechávám.

⁵ GIRGLE, P. Kosovo. 1. vyd. Praha : Libri, 2006. 157 s.

Územní vlastnictví můžeme sledovat už od poloviny druhého tisíciletí před naším letopočtem, kdy se v těchto místech začaly usazovat ilyrské kmeny. Příslušníci těchto kmenů jsou považováni za předky dnešních Albánců. Až o 2 tisíciletí později, v 6. století, kolonizují území slovanské kmeny. V 9. století už vzniká srbské knížectví, jehož součástí je i Kosovo. Kolonizace slovanskými kmeny pokračuje a o 300 let později se dá mluvit o završení dobytí tohoto území Srby. V roce 1389 se nicméně na Kosově poli koná zásadní bitva mezi Srbským knížectvím a sousední Osmanskou říší, kterou Srbsko prohrává a od této chvíle je na dlouhou dobu srbská působnost na tomto území utlumena.

Od 16. do 18. století probíhá příliv Albánců na kosovské území, zatímco velké množství Srbů emigruje. V roce 1830 Srbsko získává autonomii v rámci říše. O 48 let později, tedy v roce 1878, se Osmanská říše rozpadá a Srbsko se stává suverénním knížectvím, odkud prchá mnoho Albánců právě do sousedního Kosova. Poprvé od roku 1389 pak vzniká Srbsku nárok na Kosovo až v roce 1912, kdy je toto území dobyto srbskou armádou v 1. Balkánské válce.

S tímto datem můžeme začít mluvit o počátku moderních dějin Kosova, které jsou pro práci stěžejní, a proto se jimi nebudu zabývat v této kapitole, ale věnuji jim více prostoru v kapitolách následujících. Z této charakteristiky území z hlediska historie by mělo pro čtenáře vyplynout především to, jak je názor „Kosovo je kolébkou Srbska“, kterou s oblibou používají prosrbské aktivisté mnohdy jako jediný argument, o něco komplikovanější. Sami se totiž můžeme přesvědčit, že předci dnešních Albánců žili na území dlouho před příchodem Slovanů. Ostatně jak uvedl v rozhovoru pro Českou televizi již dříve zmiňovaný Doc. PhDr. Bořivoj Hnízdo, jedná se o historický mýtus, protože v moderních dějinách se připojilo Kosovo k Srbsku až v roce 1912 po dobytí tohoto území Srby.

2. Kosovská krize

Kosovská krize, která vyvrcholila v roce 1999 ozbrojeným střetnutím se zapojením mezinárodních sil, byla vyústěním vleklého konfliktu mezi kosovskými Albánci na straně jedné a Srby na straně druhé. Už od roku 1912, kdy Srbsko dobylo území Kosova, byla situace velmi napjatá. V letech 1918 až 1939 bylo území v rámci státní politiky kolonizováno Srby a Černohorci a půda kosovských Albánců byla konfiskována. Po celou tu dobu docházelo ke střetům a obě strany usilovaly o území. Titova vláda, která trvala od konce 2. světové války až do roku 1980 nastolila poměrně uvolněnou atmosféru. V Kosovu byly zakládány albánské univerzity a hranice s Albánií se otevřela, přičemž Kosovo bylo autonomní provincií Srbska s vlastní samosprávou.

S nástupem Titova následníka, Slobodana Miloševiče, se však situace zásadním způsobem změnila. Tento vrchní představitel Svazu komunistů Srbska byl svými příznivci vnímán jako vůdce národa a obnovitel srbské státnosti. Zrušil autonomii Kosova, stejně jako místní správní instituce a prohlásil Kosovo za součást Srbska. V Kosovu, kde žila převážná většina Albánců, to vyvolalo odpor. Místní politická elita v čele s Ibrahimem Rugovou, který prosazoval cestu nenásilného odporu, pořádala v roce 1991 ilegální zasedání, na kterých došlo k vyhlášení samostatného státu a vydání nové ústavy. Toto osamostatnění bylo potvrzeno i v místním referendu, když získalo podporu 99,7% hlasů.⁶ Tyto snahy byly podpořeny pouze Albánií, srbská strana na ně nijak nereagovala a nenabídla kompromis. Představitelé USA na nepokoje reagovali příslibem, že pokud nedojde k řešení situace, jsou připraveni zasáhnout.

Od roku 1993 se začala formovat Kosovská osvobozená armáda (UÇK), v čele s Hashimem Thaçim, který je nynějším kosovským premiérem. O 3 roky později byl proveden první protisrbský atentát, který předznamenal začátek násilí.⁷ UÇK se ve svých útocích zaměřilo na srbskou policii. V roce 1998 srbské ozbrojené síly odpověděly ofenzívou v Drenici a vypukla v podstatě otevřená válka mezi oběma stranami, přičemž nezůstalo uchráněno civilní obyvatelstvo. Přestože NATO vyhlásilo svými podmínkami Srbsku ultimátum, boje nepřestaly, na což Javier Solana,

⁶ GIRGLE, P. Kosovo. 1. vyd. Praha : Libri, 2006. 157 s.

⁷ Dostupné z http://cs.wikipedia.org/wiki/Kosovsk%C3%A1_1_osvobozenek%C3%A1_arm%C3%A1da

představitel Severoatlantické Aliance, zareagoval dne 23. 3. 1999 vyhlášením leteckého bombardování na území Jugoslávské svazové republiky.

2. 1. Zásah NATO

Operace Spojená síla, která byla zahájena 24. 3. 1999, byla reakcí na nedodržení podmínek stanovených pro zastavení tohoto zásahu. Srbsko podle nich mělo zajistit multietnické a demokratické Kosovo, stažení jugoslávských jednotek z provincie, ukončení etnických čistek a návrat uprchlíků pod ochranou mezinárodních jednotek.⁸ Jednalo se o první bojovou misi proti suverénnímu státu a také o největší bojovou akci v dějinách NATO.

Tato válka trvala 78 dní a podle zdrojů Human Rights Watch a ČTK měla za následek na 5 000 mrtvých vojáků a 500 civilistů, náklady na ni dosahovaly 3-4 miliard dolarů a spadlo okolo 20 000 bomb.

Smlouva v Kumanovu, na jejímž znění se shodli zástupci členských států G-8, byla 9. 6. 1999 podepsána jugoslávskými představiteli a tak došlo k ukončení války. Ti se touto smlouvou zavázali k ukončení násilí a stažení vojenských, policejních a paramilitárních sil z Kosova. Mezinárodní organizace pak měly zajistit rozmístění bezpečnostních a civilních sborů, které budou v místě zajišťovat dočasnou správu, která má být postupně nahrazena místní samosprávou. Zároveň měl být na území zajištěn dlouhodobý mír, demilitarizace UČK, návrat uprchlíků a vysídlených osob a komplexní přístup k ekonomickému rozvoji a stabilizaci krizové oblasti.

2. 1. 1. Právní základ zásahu

Zásah NATO, byl útokem mezinárodní organizace na svrchovaný stát, díky čemuž se na něj vztahují pravidla mezinárodního práva. Mezinárodní právo je pak chápáno jako soubor právních norem, které zajišťují mírovou existenci a plynulý vývoj mezinárodního společenství.⁹

⁸ *Bomby NATO nepřinesly na Balkán klid ani po deseti letech.* [online] 24. 3. 2009 : ČT24 (www.ct24.cz)

⁹ MALENOVSKÝ, J. *Mezinárodní právo veřejné.* 3. vyd. Brno : nakladatelství Doplněk, 2002. 249 s.

Podle mezinárodního práva existuje legální důvod pro použití síly členy OSN, který se vztahuje na tento případ, a tím je účast na ozbrojených akcích v rámci regionální organizace, po předchozím zmocnění Radou bezpečnosti OSN podle kapitoly VII Charta OSN (čl. 53).¹⁰ Ačkoli představitelé NATO přednesli svůj návrh před Radou bezpečnosti OSN, nedošlo v tomto případě ke schválení. Proti byly země jako Čína a Rusko a ani ostatním členským státům se nechtělo do vyjádření podpory. Zásahy pak byly legitimizovány dodatečně.

Hodnocení tohoto zákroku bylo nejednoznačné už v době konfliktu a do dnešní doby budí rozpaky, tím spíše, že s odstupem času můžeme posoudit, že bombardování situaci nezlepšilo, naopak spíše přispělo ke zhoršení stávajícího stavu. Zásah NATO byl zdůvodněn vyháněním Albánců a probíhajícími etnickými čistkami, čímž byla vytvořena situace ohrožující mír podle kapitoly VII Charty OSN.¹¹ Přestože šlo v tomto případě o porušování lidských práv, Rada bezpečnosti OSN nenavrhl žádný funkční řešení. Proti zásahu NATO naopak hovoří porušení norem mezinárodního práva, kdy byla narušena zásada nedotknutelnosti suverenity státu. Faktem zůstává, že zákaz použití síly je kogentní normou a jen Rada bezpečnosti je zmocněna stanovit zda se jedná o ohrožení či porušení míru nebo existenci útočného činu.

2. 1. 2. Humanitární intervence

Paradoxní na této akci bylo to, že jak se později ukázalo, masové vyhánění Albánců začalo až s prvními útoky Severoatlantické aliance. Rozpoutalo to debatu o snadném zneužití humanitární intervence, tedy zákroku určeného k ochraně lidských práv, k dosažení vlastních politických cílů a mocenského vlivu na území cizího státu. Nad tím se ve své knize „Politika dobrých úmyslů“ mimo jiné zamýšlí nizozemský filozof Hans Achterhuis a srovnává konflikt v Kosovu s válkou v Afghánistánu, když mluví o tzv. spravedlivých válkách.

„Humanitární bombardování“, jak se této akci přezdívá kvůli zvolenému leteckému způsobu války, si získalo kritiku veřejnosti i za to, že místo chirurgicky

¹⁰ DAVID, V., SLADKÝ, P., ZBOŘIL, F. *Mezinárodní právo veřejné*. Praha : LINDE PRAHA, a.s., 2004, s. 388-398

¹¹ Tamtéž, s. 351-353

přesných zásahů na vojenské cíle několikrát spadla bomba i na místa obývaná pouze civilisty a jak přiznává pro Českou televizi Jiří Šedivý, bývalý náčelník generálního štábu Armády České republiky, došlo i k řadě omylů, kdy např. 2 rakety spadly na území sousedního Bulharska. Jiří Šedivý komentoval volbu leteckého způsobu války tím, že probíhala dlouhá diskuze o postupu, přičemž musely být brány v potaz dva důležité faktory – zkušenost srbské armády a složitost terénu, kdy by byly pravděpodobné velké ztráty na životech spojeneckých vojáků.

2. 1. 3. Postoj České republiky

Stejně jako v jiných zemích světa se tento konflikt dostal do středu zájmu médií, což mělo i v České republice za následek poměrně ostrou debatu mezi přívrženci a odpůrci silového řešení tohoto konfliktu. Přestože stanoviska české vlády byla vesměs kritická, její postavení bylo ztížené i tím, že teprve nedávno před vyhlášením zásahu, se Česká republika stala členem NATO (12. 3. 1999).

Jan Kavan, tehdejší ministr zahraničí, se k situaci před 10-ti lety vyjádřil pro Českou televizi tak, že krátce po vstupu do NATO ho zkontaktoval Javier Solana a oznámil mu, že chce naplnit hrozbu Slobodanu Miloševići. Česká vláda pak dlouho hledala neoptimálnější řešení, až jako poslední ze všech zemí schválila vyslání leteckých sil, s podmínkou, že případné pozemní mise (s výjimkou mírové) by se nezúčastnila. Náletů se pak ani ČR přímo neúčastnila, souhlasila však s přistávaním letadel a přesuny jednotek NATO přes své území.

Jak už jsem naznačila, názory vlády na ozbrojený zásah sil NATO se výrazně lišily.¹² Tehdejší prezident, Václav Havel, sledoval situaci již od 90. let a zasazoval se o její mírové řešení. Podporoval dříve zmiňovaného umírněného Ibrahima Rugova. Když pak NATO vyhlásilo válku, vyjádřil tomuto počínu svou plnou podporu. Komentoval to tak, že se jedná o zásah ve jménu etiky a lidských práv. To si vysloužilo kritiku zejména od Komunistické strany, nicméně proti se vyslovili mimo jiné i představitelé dvou vedoucích stran, Václav Klaus a Miloš Zeman. Zmínit je nutné i Jiřího Dienstbiera, který je bývalým diplomatem OSN a do dnešní doby se, např. na svých stránkách,

¹² GIRGLE, P. Kosovo. 1. vyd. Praha : Libri, 2006. 157 s.

prezentuje svým výrazně prosrbským názorem.¹³ Podobná různorodost panuje i mezi názory české veřejnosti, přičemž počet odsuzujících názorů převládá.

Za Českou republiku se angažovala i organizace Člověk v tísni, a to už od roku 1998, kdy zahájila humanitární kampaň na podporu kosovských běženců. Později zřídila svá koordináční střediska přímo na území, a to v Prištině a v západním Kosovu. V roce 2002 společnost Člověk v tísni ukončila své projekty v této oblasti. Dodnes však podporuje v Kosovu novinářskou školu Faik Konica a nevládní organizace Centrum na ochranu žen a dětí a Výbor na obranu lidských práv a svobod. Tyto občanské organizace se zabývají projekty na pomoc menšinám a rozvojem demokracie.¹⁴

2. 2. Kosovo pod správou OSN

Dne 10. 6. 1999 Rada bezpečnosti, jako odpověď na přijetí stanovených dohod Jugoslávií, schválila podle kapitoly VII Charty OSN rezoluci č. 1244. Ta měla navázat na akci NATO a postarat se o dozor, korigování i aktivní pomoc při postupném splňování dohodnutých bodů. Po skončení náletů tak sice Kosovo zůstalo formálně součástí Srbska, fakticky se ale stalo protektorátem OSN. K tomu byly určeny dvě různé mise pod správou jak Organizace spojených národů, tak dalších mezinárodních institucí. Rada také potvrdila, že omezenému počtu srbských vojenských a policejních příslušníků bude umožněno podílet se na spolupráci s mezinárodními jednotkami. Mezinárodní bezpečnostní a civilní síly byly ustaveny na dobu prvních dvanácti měsíců s tím, že budou ve své činnosti následně pokračovat, pokud Rada bezpečnosti nerozhodne jinak.

Podle zprávy OSN z roku 1999 byl návrh této rezoluce iniciován dvanácti státy: Kanadou, Francií, Gabonem, Německem, Itálií, Japonskem, Nizozemskem, Ruskou federací, Slovinskem, Ukrajinou, Velkou Británií a Spojenými státy. V této rezoluci je mimo jiné uvedeno, že jsou vítána probíhající úsilí v rámci Evropské unie a dalších mezinárodních organizací směřující k vytvoření komplexního řešení ekonomického rozvoje a stabilizace regionu postiženého kosovskou krizí, včetně založení paktu o

¹³ Dostupné z www.dientsbier.cz

¹⁴ Dostupné z <http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?parent=135&sid=114&id=315>

stabilitě v jihovýchodní Evropě za široké mezinárodní účasti za účelem podpory demokracie, ekonomické prosperity, stability a spolupráce v rámci regionu.

Generální tajemník Kofi Annan prohlásil, že rezoluce Rady bezpečnosti zakládá cestu k lepší budoucnosti obyvatel Kosova, budoucnosti, v níž se budou moci všichni uprchlíci a vysídlenci bezpečně vrátit do svých domovů a v níž budou respektována občanská, politická a lidská práva všech.¹⁵

Jak se s odstupem času ukázalo, správa OSN nedokázala ani po 10-ti letech zajistit stabilizaci území a naplnit všechny plány stanovené rezolucí č. 1244. Po mnoha neúspěšných jednáních jednostranně vyhlásilo Kosovo nezávislost. Správu této oblasti nyní postupně přebírá mise Evropské unie EULEX. Oběma těmito tématům se budu věnovat v dalších kapitolách.

2. 2. 1. Civilní mise a bezpečnostní mise OSN

Civilní mise UNMIK (United Nations Mission in Kosovo) vznikla rozhodnutím Rady OSN jako složka mezinárodních jednotek, které měly podle rezoluce č. 1244 na starosti zajištění bodů uvedených dále. Prosazování těchto bodů je rozděleno do 4 pilířů, které spravují mimo OSN (policie a soudnictví, civilní správa) i Evropská unie (rekonstrukce a ekonomická pomoc) a Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě – OBSE (demokratizace a budování institucí).¹⁶

Úkolem těchto civilních složek mělo být podle rezoluce č. 1244 podpora vytvoření rozsáhlé autonomie a samosprávy v Kosovu. Do konečného vyřešení statutu Kosova by správu zajišťovala mise UNMIK. Do té doby měla tato civilní mise také zajistit pomoc při vytváření demokratických institucí a přesun správních pravomocí na ně. Mimo politické zodpovědnosti měla UNMIK na starosti i hospodářskou obnovu, poskytování humanitární pomoci, dohled nad dodržováním zákona, včetně ochrany lidských práv a bezpečný návrat kosovských uprchlíků a vysídlenců.

¹⁵ Dostupné z <http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=631>

¹⁶ Dostupné z http://cs.wikipedia.org/wiki/Mise_Spojen%C3%BDch_n%C3%A1rod%C5%AF_v_Kosovu

Mezinárodní bezpečnostní sbory KFOR (Kosovo Force), plní podle rezoluce č. 1244 funkci bezpečnostní mise, jsou jednotkami NATO, které měli zajistit předcházení vypuknutí násilí a tak udržovat na území mír. Zároveň bylo stanoveno, že musí dojít ke stažení vojenských sil Svazové republiky Jugoslávie z Kosova a k demilitarizaci UÇK a dalších ozbrojených kosovsko-albánských skupin, což mají sbory KFOR kontrolovat. Až do převzetí této funkce civilními složkami, měly jednotky NATO zajišťovat veřejný pořádek, bezpečnost, zneškodnit miny a zajistit pohraničí. To vše v těsné spolupráci s civilními složkami.

Česká republika byla v obou těchto misích výrazně zastoupena, a to především v misi KFOR. Zastoupení ČR však měla v rámci mise UNMIK i v administrativě, logistice, zdravotnictví, školství, policii a v humanitárních organizacích.

2. 2. 2. Ahtisaariho plán¹⁷

Poměrně výjimečné místo má v této kapitole i tzv. Ahtisaariho plán, který je počinem OSN, ale nevztahuje se přímo ke správě OSN na území. Dá se ovšem považovat za jakési vyústění zdejších snah OSN.

V květnu 2005 se mezinárodní společenství na návrh USA začalo zabývat budoucím kosovským statutem. V listopadu roku 2005 jmenoval tehdejší generální tajemník OSN Koffi Anan zvláštním vyslancem OSN pro Kosovo bývalého finského prezidenta Martti Ahtisaariho, který vypracoval zprávu, podle něhož Kosovo mělo získat částečnou suverenitu (pod mezinárodní kontrolou), která by mu umožnila uzavírat mezinárodní dohody a vstupovat do mezinárodních organizací. Ahtisaari dále navrhoval, aby Kosovo mělo mimo jiné vlastní vlajku, ústavu a dokonce i armádu. Tento návrh o budoucím statutu Kosova obsahuje 14 článků s hlavními body a 12 příloh, které jednotlivá opatření rozvádějí.

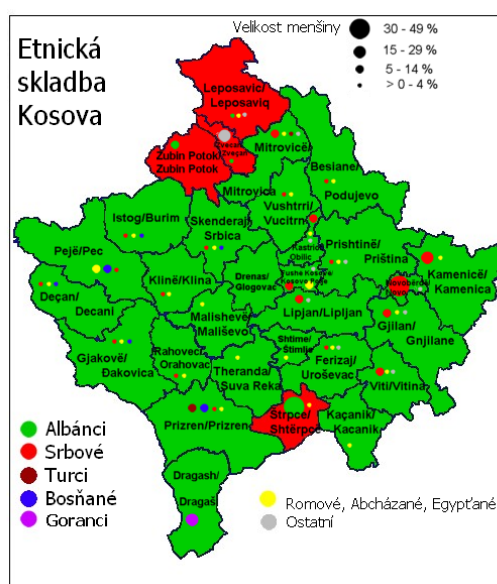
Ahtisaariho zprávu dodnes neuznávají představitelé Srbska a jednou z jejich podmínek pro souhlas s rozmístěním mise EULEX na území Kosova bylo, že nebudou uváděny žádné zmínky o plánu tohoto bývalého finského vyjednávače.

¹⁷ ŠTĚRBA, V. *Ahtisaariho zpráva ke statusu Kosova*. [online] Únor 2007 : Parlament České republiky (<http://www.psp.cz/kps/pi/PRACE/pi-3-060.pdf>)

3. Vyhlášení nezávislosti Kosova

Za necelých deset let správy OSN na území Kosova nedošlo k úplnému naplnění cílů, které si tato mezinárodní organizace stanovila, mezi jinými i k vyřešení statutu Kosova. Nepomohla ani vyjednávání tzv. trojky – EU, USA a Ruska – s představiteli kosovských Albánců a Srbska, která v listopadu roku 2007 skončila fiaskem. Přestože se Rusko a Srbsko vyslovily pro pokračování jednání, zástupci EU i Kosova se proti němu postavili s tím, že možnosti vyjednávání byly již vyčerpány.

S plánem na jednostranné vyhlášení nezávislosti přišel Hashim Thaci již po zveřejnění prvních předběžných výsledků listopadových voleb, které jej vynesly do křesla premiéra. V této souvislosti prohlásil, že vyhlášení samostatnosti Kosova je jen otázkou týdnů. 17. února 2008 kosovští představitelé splnili svá předsevzetí a vyhlásili nový stát.

Zdroj: *Etnická skladba Kosova* (dostupné z: cs.wikipedia.org)

Severní část území, obývaná především srbskou populací se od kosovského státu distancuje, nepřijímá jeho instituce a žije v izolovaných enklávách. Za více než rok od vyhlášení nezávislosti se nic zásadního nezměnilo, za pokrok však může být brán fakt, že od té doby na území nedošlo ani k žádnému závažnějšímu střetnutí mezi oběma stranami, čehož se ještě před rokem veřejnost obávala.

Přestože se Kosovo snaží vystupovat jako právoplatný stát – vydává pasy svým občanům, je jmenována vláda v čele s prezidentem Fatmirem Sejdiuou a premiérem Hashimem Thaçim a od června roku 2008 má vlastní ústavu, fakticky se jedná o protektorát mezinárodních organizací v čele s Evropskou unií, která v prosinci roku 2008 převzala správu od jednotek OSN. Tento stát je závislý na přísunu peněz od mezinárodních institucí. Proto i nezávislost, kterou území získalo, se dá považovat pouze za relativní.

Důležitou součástí existence státu, zvláště pokud je jeho status natolik komplikovaný jako v tomto případě, je získání členství v mezinárodních strukturách. Podle Melazima Kociho, ředitele vysílání do Kosova RFE je, jak uvedl pro Českou televizi, momentální prioritou vlády Kosova získat členství ve Světové bance a Měnovém fondu. Vzhledem ke kladnému vyjádření většiny členů těchto organizací je tento cíl velice realistický a k uskutečnění by mohlo dojít už v tomto roce. Stěžejní by pak měla být cesta do Evropské unie, na kterou má kosovská vláda dobře vykročeno, vzhledem k podpoře, kterou EU tomuto státu věnuje. Tato cesta je však stále ještě otázkou několika let. O to více by se měli kosovští Albánci snažit dokázat, že jsou státotvorným národem, který dokáže zabezpečit ekonomicky, demokraticky a multietnický příznivé prostředí pro své obyvatele. Nejproblematičtější bude členství v OSN, kde státy jako Čína a Rusko jistě využijí svého vetovacího práva.

3. 1. Uznání nově vzniklého státu podle mezinárodního práva

Jednou z častých výtek odpůrců osamostatnění bylo poměrně nejednoznačné hodnocení tohoto kroku dle mezinárodního práva. V říjnu roku 2008 Srbsko na půdě OSN požádalo o přezkoumání jeho legitimacy Mezinárodním soudním dvorem v Haagu a OSN na tento požadavek přistoupilo. Vzhledem k tomu, že stanovisko Haagského soudu nebylo ještě vyneseno, pokusím se v této části práce o základní shrnutí a analýzu zásad týkajících se vzniku a uznání nově vzniklého státu podle mezinárodního práva.

Nový stát může dle mezinárodního práva vzniknout několika způsoby:¹⁸

- *spojením* dvou a více existujících státních celků (případ vzniku Spolkové republiky Německo, která vznikla sjednocením NDR a SRN v roce 1990)
- *rozdělením* na dva a více nových států (případ rozpadu České a Slovenské Federativní Republiky)
- *odštěpením* (secesi) části území od existujícího státního celku, což je případ Kosova i dalších států vzniklých rozpadem Jugoslávie; k odštěpení pak musí dojít mírovou cestou, ideálně dohodou mezi stranami

Zásadou pro vznik nového státu je mocenské prosazení jeho státnosti. Nově vzniklý stát musí být uznán dalšími státy a také musí být projevena vůle mezinárodního společenství navázat s novým subjektem mezinárodněprávní vztahy (diplomatické a smluvní).

Stát jako takový, se podle mezinárodního práva skládá ze tří základních složek. Těmi jsou *území, obyvatelstvo a veřejná moc*, kterou realizují státní orgány.¹⁹ Tato státní moc pak musí být pro dané území a obyvatelstvo mocí nejvyšší, což vytváří právní suverenitu státu. Tyto tři prvky se uvádějí v obecné teorii práva, ale mocenské prosazení státnosti je dnes prvořadým pro každý stát.²⁰

Na základě tohoto stručného shrnutí nejdůležitějších zásad při vzniku nového státu lze vidět, že z hlediska mocenského prosazení státnosti, Kosovo může být formálně považováno za stát, což potvrdí následující podkapitola týkající se uznávání Kosova světovými státy. Problém nastává v otázce suverenity. Kosovo zatím není schopné zodpovídat samostatně za své území a občany a jedná pod dohledem mezinárodních organizací, v čele s Evropskou unií. Jak už bylo dříve zmíněno, fakticky se tedy jedná o protektorát. Pokud se to nezmění, nedá se Kosovo oficiálně považovat za suverénní stát, jak komentuje pro Českou televizi vyhlášení nezávislosti Michael Romancov, politický geograf z Univerzity Karlovy.

¹⁸ DAVID, V., SLADKÝ, P., ZBOŘIL, F. *Mezinárodní právo veřejné*. Praha : LINDE PRAHA, a.s., 2004. s. 149-151

¹⁹ MALENOVSKÝ, J. *Mezinárodní právo veřejné*. 3. vyd. Brno : nakladatelství Doplněk, 2002. s. 60-65

²⁰ ČEPELKA, Č., ŠTURMA, P. *Mezinárodní právo veřejné*. Praha : EUROLEX BOHEMIA, 2003. s. 83-88

3. 2. Stanoviska zemí k osamostatnění Kosova

Stejně jako schválení leteckého útoku NATO na Jugoslávii, i vyhlášení samostatného kosovského státu odstartovalo mezi veřejností širokou diskuzi na toto téma. Jedním z důvodů váhání na straně odpůrců bylo i to, jestli se příklad osamostatnění Kosova nestane precedentem pro ostatní menšiny uvnitř států, které mají separatistické úmysly. Podle tohoto uvažování se také odvíjelo, jak se který stát k otázce uznání nezávislého Kosova postavil. Na obhajobu přívrženců osamostatnění je nutno poznamenat, že rok od vyhlášení nezávislosti, se neobjevil žádný případ snahy o odtržení z řad menšin dalších států, mimo spor o gruzínské území, kde ovšem sehrály roli hlavně mocenské snahy Moskvy.

Jako první projevila Kosovu podporu středoamerická republika Kostarika, a to ještě týž den. O den později už se mimo jiné přidala velmoc USA a významné evropské státy, Velká Británie a Francie.²¹ Francouzský premiér, Bernard Kouchner, se k tomu vyjádřil slovy: „Je to konec balkánských problémů.“²² Do konce dubna 2009 bylo Kosovo uznáno 58 státy světa, naopak 34 států do tohoto data odmítá uznat nezávislost Kosova.²³ Ostatní státy dosud nezaujaly žádné stanovisko nebo se na uznání nezávislosti Kosova chystají.

Nejdůležitějšími státy v řadách odpůrců v uznání samostatnosti Kosova jsou mimo Srbsko, Rusko a Čína, které, jak už bylo zmíněno, mohou Kosovu ztížit vstup do OSN, jejímiž jsou členy. Nutné je ovšem dodat, že v současné době – tedy ke konci dubna 2009 má Kosovo v OSN plnou podporu pouze cca čtvrtiny všech členských států.

²¹ Dostupné z <http://www.ct24.cz/svet/45674-vzdorstat-kosovo-vyhlasil-nezavislost-na-srbsku/>

²² DRAŽANOVÁ, A. *USA a velké země EU uznaly nezávislé Kosovo*. [online] 18. 2. 2008 : Idnes.cz (http://zpravy.idnes.cz/usa-a-velke-zeme-eu-uznaly-nezavisle-kosovo-fem-zahranicni.asp?c=A080218_113223_zahranicni_ad)

²³ Dostupné z

http://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_st%C3%A1t%C5%AF_a_mezin%C3%A1rodn%C3%ADch_organizac%C3%AD_podle_postoje_k_nez%C3%A1vislosti_Kosova

3. 2. 1. Postoj Evropské unie

Evropská unie plánovala uznání Kosova jako celek, na zasedání ministrů zahraničí Evropské unie bylo ale rozhodnuto, že všem členským státům bude ponecháno právo rozhodnout se podle své volby. Stav uznání v rámci EU je k dnešnímu dni takový, že 22 členů z 27 celkových Kosovo uznalo.²⁴ Ty státy, které se vyjádřily proti uznání, mají právě podobné problémy se svými menšinami jako Srbsko. Jedná se například o Španělsko, které se potýká s výraznými separatistickými snahami ze strany Basků anebo třeba sousední Slovensko s maďarskou menšinou. Ani některé další státy EU, které se nakonec vyslovily pro podporu Kosova, nebyly zcela přesvědčené o správnosti tohoto řešení. Příkladem může být i Česká republika, kterou se budu zabývat v následující podkapitole. Proto se i názor Evropské unie k tomuto problému nedá považovat za stoprocentně jednotný. Oficiální stanovisko, se kterým EU v této souvislosti vystupuje, je podpora samostatnosti, kterou Kosovu vyjádřily všechny velké státy Evropy, nicméně k uznání Kosova Evropskou unií, jako celkem, nedošlo.

3. 2. 2. Postoj České republiky

Postoj České republiky k vyhlášení kosovské samostatnosti byl vázán na jedné straně loajalitou k historicky spřátelenému srbskému národu, na straně druhé loajalitou vůči Evropské unii, jejímiž jsme členy. Stanoviska představitelů vlády tudíž byla velice opatrná. Ministr zahraničí, Karel Schwarzenberg, pro Českou televizi prohlásil: „Uznám to, jakmile vidím, že tedy valná většina evropských států je už uznala. A za druhé, když uvidím, že chování všech kosovských autorit je takové, že za to můžu s dobrým svědomím zodpovídat.“²⁵ Při projevu v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky svůj názor rozvedl s důrazem na společné konání Evropské unie: „Pozice české vlády v otázce Kosova vycházejí z těchto základních principů. Vláda České republiky bude působit tak, aby v této věci došlo k dohodě členských zemí Evropské unie. Neschopnost přijmout společné stanoviny Evropské unie by oslabilo nejen autoritu Unie v Kosovu a v celém regionu západního Balkánu, ale také fatálně oslabilo nově

²⁴ Dostupné z

http://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_st%C3%A1t%C5%AF_a_mezin%C3%A1rodn%C3%ADch_organizac%C3%AD_podle_postoje_k_nez%C3%A1vislosti_Kosova

²⁵ Přepis je dostupný z

http://www.ceskatelevize.cz/program/porady/1126672097/text/208411030500224_7.txt

posílenou společnou zahraniční a bezpečnostní politiku Evropské unie. Ještě více by umenšila roli Evropské unie oproti roli Spojeným státům a Ruské federaci v bytostně evropské záležitosti a též oslabil transatlantickou vazbu, kterou Česká republika deklaruje jako jednu z priorit svého předsednictví.“

Samotné uznání Kosova, z 21. 5. 2008 českou vládou pak ministr zahraničí komentoval slovy: „Vývoj byl takový, že se Kosovo osamostatnilo. A my s tímto faktem musíme pracovat a uznat realitu, která se stala. Obzvlášť když máme v této oblasti přes 500 našich lidí.“²⁶

Z české vlády se za uznání kosovského státu zasloužil především právě Karel Schwarzenberg, coby ministr zahraničních věcí za Stranu zelených. To vyvolalo nelibost u některých jeho spolustraníků. Z koaličních partnerů pak pro návrh nezvedli ruku ještě zástupci KDU-ČSL. Nejostřejší komentáře si pak vláda vysloužila od opoziční KSČM a od prezidenta, Václava Klause.

Krátce po uznání Kosova Českou republikou přijal prezident Václav Klaus srbského velvyslance Vereše jako protest proti přístupu ministerstva zahraničí. Mimo jiné se spolu bavili o podpoře Československa Jugoslávií v roce 1968, tedy v roce okupace vojsky Varšavské smlouvy. Jugoslávie tehdy jako jedna z mála komunistických republik nepodpořila jednání Sovětského svazu a postavila se za Československo. Klaus následně prohlásil, že se za postoj české vlády stydí.²⁷

Reakce české veřejnosti na vyhlášení nezávislosti Kosova

Dá se mluvit o tom, že veřejnost přijala uznání velmi podobným způsobem jako představitelé české vlády. Buď rozpačitým pokrčením rameny, nebo přímým odsouzením. Pohled české většiny pak poměrně dobře vyjadřují dvě díla, která vznikla jako reakce na tuto událost. Pro obě tato díla je stejným společným jmenovatelem velice poutavé a emotivní pojetí a výrazně prosrbský názor. Právě proto že obsahují jiný úhel pohledu, než ke kterému máme většinou přístup z médií, seznámila jsem se s nimi. Zde

²⁶ Dostupné z <http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=35465>

²⁷ Dostupné z http://zpravy.idnes.cz/stydim-se-rekl-klaus-o-uznani-kosova-dvd-/domaci.asp?c=A080523_203033_domaci_dp

bych chtěla uvést, proč ani jedno z těchto děl nemohu brát jako relevantní zdroj pro svou práci. Nutno říct, že je škoda, že se autoři soustředili pouze na svůj názor a ani se nesnažili jej podložit fakty, protože v opačném případě by obě díla byla přínosem objektivitě v tomto problému.

Prvním z těchto děl je kniha Martina Košťála: *Globalisté útočí* s podtitulem *Od humanitárního bombardování po samostatný narkostát Kosovo*. Jak se píše už v oficiální recenzi, tato kniha se dokázala vymanit ze zaběhlých stereotypů mainstreamových médií a naopak se s nimi kriticky vypořádává.²⁸ Právě s ohledem na tento fakt, by se dalo předpokládat, že se autor bude snažit o co nejkompletnější doložení faktů a vyvrácení pravd zobrazovaných oněmi mainstreamovými médii. Bohužel opak je pravdou. Autor v knize mimo jiné tvrdí, že atentát z 11. 9. 2001 spáchala sama americká vláda, aby dokázala světu svou moc. To je sice známá konspirační teorie, nicméně se obávám, že nemůže obstát v konfrontaci s racionálním uvažováním ani jako faktický argument a autora tak snižuje na zaujatého aktivistu, který má zajímavé názory, ale musí se brát s rezervou.

Druhým dílem je dokumentární film *Uloupené Kosovo* režiséra Václava Dvořáka.²⁹ Tento film jsem měla možnost vidět v rámci komponovaného pořadu České televize, věnujícímu se tématu Kosova. Autor na něm pracoval od roku 2004 a zajímavé na něm je to, že ač se jednalo o produkci České televize, neodvážila se ho uvést samostatně. Milan Fridrich, ředitel zpravodajství České televize se k tomu na svém blogu velice trefně vyjadřuje: „Viděl jsem stovky dokumentů BBC, francouzských i ruských televizí, a nikde si autor neporadil s mnohoznačností dějin bývalé Jugoslávie tak jednoznačně a jednostranně jako v případě Uloupeného Kosova. Standard dokumentu se u veřejné služby neměří jinak než u zprávy: musí být zastoupeny všechny strany sporu, nesmí se zamlčovat fakta, účelově zobrazovat jen utrpení jednoho národa. Smrt potkala všechny zúčastněné strany a národy stejně jako vyhánění, a každý z oněch národů sebe vidí jako oběť, má svou pravdu, své vidění války a usmíření. Válku vždy bere jako agresi a nespravedlnost, svou vinu nevidí.“³⁰

²⁸ PASTYŘÍK, P. *Globalisté útočí - nová kniha z nakladatelství Kontingent Press*. [online] 2. 10. 2008 : Altermedia.info (http://cz.altermedia.info/z-domova/globaliste-utoci-kontingent-press_4758.html)

²⁹ Dostupné z <http://video.google.com/videoplay?docid=4554948078128880143>

³⁰ FRIDRICH, M. *Uloupené Kosovo? Uloupená soudnost*. [online] 10. 6. 2008 : ČT24 (<http://www.ct24.cz/blogy/blog-milana-fridricha/18154-uloupene-kosovo-uloupena-soudnost/>)

Srovnání s mnichovskou dohodou

Z komentářů pod nejrůznějšími zpravodajskými články se dá poměrně snadno vyčíst pohled českého občana na celý tento problém. Velice často se v nich v kontextu uznávání Kosova státy EU nachází srovnání s Mnichovskou dohodou z roku 1938, a to právě proto, že 4 velké evropské státy (Velká Británie, Francie, Německo a Itálie) v tomto roce odsouhlasili odtržení pohraničních oblastí Československé republiky.

Jakkoliv se situace může zdát podobná, musíme brát v potaz fakt, že od středověku nebylo toto české území nikdy zpochybněno, čímž se od kosovského liší. Dalším velkým rozdílem je pak to, že v českém pohraničí žilo asi přes 50% Němců a zbytek Čechů a to bez vzájemných konfliktů založených na etnické odlišnosti. Čeští Němci si nenárokovali toto území, a to až do rozpínavých snah nacistické vlády Adolfa Hitlera před druhou světovou válkou.

Karel Schwarzenberg v této souvislosti v rozhovoru pro Hospodářské noviny uvedl: „Paralely s Mnichovem odmítám i proto, že nejsou spravedlivé k předválečnému Československu. Po válce jsme se vůči Němcům nezachovali nijak výtečně, ale nikdo je před válkou nevyháněl z domovů, jako se to dělo kosovským Albáncům. Také proto Kosovská osvobozenecská armáda provedla skutečné povstání, zatímco německé pokusy o odtržení neměly v Československu podporu. Můj otec při mobilizaci v roce 1938 velel kumpače, složené ze sudetských Němců - a narukovali všichni.“³¹

Podobně se proti srovnávání s Mnichovem vyjadřuje i vedoucí styčného úřadu českého ministerstva zahraničí v Kosovu, Janina Hřebíčková: „Srovnání s Mnichovem bych se bránila. Tam jde o rozdílné záležitosti. Hitler rozhodl o zabrání Sudet bez našeho vědomí, zatímco Srbsko se již deset let účastní společných vyjednávacích procesů.“³²

³¹ ZLÁMALOVÁ, L., NĚMEČEK, T. *Karel Schwarzenberg: Hraju-li za klokany, neodejdu se Spartou.* [online] 22. 2. 2008 : Hospodářské noviny (http://domaci.ihned.cz/c3-23021010-002000_d-hraju-li-za-klokany-neodejdu-se-spartou)

³² KŘIVKA, V. *Hřebíčková: Odtržení Kosova není Mnichov.* [online] 27. 5. 2008 : Týden (http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/hrebickova-odtrzeni-kosova-neni-mnichov_61954.html)

4. Činnost Evropské unie v Kosovu

Až do této kapitoly jsme na činnost Evropské unie v tomto regionu pouze více či méně naráželi. Nyní se budeme věnovat jejímu konkrétnímu jednání na území Balkánu, Srbska i Kosova.

Znovu musíme připomenout, že právě konflikt v Kosovu a ostatně i další nepokoje spojené s rozpadem Jugoslávie v 90. letech velkou mírou přispěly k tomu, aby Evropská unie dala vzniknout funkční společné zahraniční a bezpečnostní politice. Tyto konflikty dokázaly, že je nutné, aby Evropská unie dokázala v takovýchto případech přijmout jednotné stanovisko a podniknout konkrétní kroky.

Evropské unii náleží i klíčová role pro stabilizaci politických a hospodářských poměrů. Je totiž zdaleka největším poskytovatelem finanční, vojenské a technické pomoci na Balkáně.³³ K hospodářskému oživení regionu přispěla Unie otevřením svého trhu pro více než 80% regionálního dovozu ze zemí jihovýchodní Evropy.³⁴

V květnu roku 1999 představila Evropská komise ambiciózní program pro stabilizaci a rozvoj celého regionu. Jeho hlavním cílem je vytvoření právního státu, stabilních demokratických institucí a volné tržní ekonomiky. Představa Evropské komise vychází ze zkušenosti, že hlavní motivací pro balkánské státy je vidina užších vztahů s EU a případného budoucího členství. Možnost stát se členem EU byla zemím jihovýchodní Evropy přislíbena na summitu EU v portugalské Feiře v červnu 2000. Na summitu v Záhřebu 24. listopadu 2000 pak podepsaly tyto země rámcové dokumenty, které odstartovaly jejich stabilizační a předvstupní proces.³⁵

Pavel Černoch si v článku zveřejněném na stránkách Europeum.org pokládá otázku kudy ven z balkánské krize a odpovídá na ni těmito slovy: „Přístup Evropské unie k Balkánu by měl vycházet z pozitivních zkušeností s procesem přidružování zemí ze střední a východní Evropy. Unie by měla balkánským státům nabídnout věrohodnou

³³ ČERNOCH, P. *Kudy ven z balkánské krize? - Jedinou správnou alternativou je zapojení Balkánu do evropského integračního procesu.* [online] 26. 10. 2001 : Europeum (http://www.europeum.org/disp_article.php?aid=451)

³⁴ Tamtéž

³⁵ Tamtéž

perspektivu budoucího členství. Tento proces musí podporovat konkrétními kroky, které budou mít kladný dopad přímo na občany.³⁶

Perspektiva úzkého napojení na evropský integrační proces a soustavná příprava na členství v EU mohou, podobně jako na příkladu všech nynějších členských zemí východní Evropy, vést k vytvoření fungujícího trhu a ekonomického rozvoje.³⁷ Na konkrétním území Kosova pak může znamenat posilování právního prostředí a také boj s korupcí, ilegálním obchodem a politickou nestabilitou, což jsou kromě ekonomiky největší problémy, se kterými se tento nově vzniklý stát potýká.

Je také důležité si uvědomit, že pokud by se tento přístup setkal s úspěchem a Kosovo i Srbsko by se v rámci programu otevřené evropské budoucnosti staly členskými státy Evropské unie, setkaly by se opět „pod jednou střešou“, čímž by mohlo být vykompenzováno problematické rozdělení tohoto území.³⁸ Nová generace by se pak mohla cítit být více Euroobčany než Albánci nebo Srby a postupně zapomenout na příkoří, která se stala na obou stranách.

Britský politolog Timothy Garton Ash ve své eseji pro týdeník Respekt přemýšlí nad belgianizací Balkánu.³⁹ Touto belgianizací nazývá proces, kdy by v horizontu až několika desítek let mohlo dojít k upravení vztahů mezi Kosovem a Srbskem natolik, že by situace byla porovnatelná s dnešní Belgií. Tedy se státem, který ačkoli je vnitřně prakticky rozdělený, zaručuje svým občanům mír i svobodu.

4. 1. Společná zahraniční a bezpečnostní politika

Vzhledem k tomu, že Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU (SZBP) je stěžejní částí této práce, musíme jí věnovat více prostoru. Od 50. let, kdy začal proces evropské integrace, členské státy EU spolupracovaly v zásadních zahraničněpolitických otázkách, nicméně až do vzniku Maastrichtské smlouvy se společná zahraniční a

³⁶ ČERNOCH, P. *Kudy ven z balkánské krize? - Jedinou správnou alternativou je zapojení Balkánu do evropského integračního procesu.* [online] 26. 10. 2001 : Europeum (http://www.europeum.org/disp_article.php?aid=451)

³⁷ PRSTINA S., *Zahraníční a bezpečnostní politika Srbska a Černé hory. Zahraníční a Bezpečnostní politika vybraných zemí Balkánu.* Brno : Masarykova univerzita v Brně, 2004, s. 12-52

³⁸ SOBOTA, J. *Nedokončené Kosovo.* *Respekt.* 2008, roč. 19, č. 9, s. 10

³⁹ GARTON ASH, T. *Nejméně špatné řešení.* *Respekt.* 2008, roč. 19, č. 9, s. 41

bezpečnostní politika nestala oficiální součástí smluv. Přitom je klíčová pro vystupování Evropské unie v mezinárodním měřítku. Vývoj SZBP získal nebývalou dynamiku právě na konci 90. let s nutností řešit časté regionální konflikty na evropské půdě. Dá se tak tvrdit, že tato politika druhého pilíře začíná u kosovského konfliktu a zda bude úspěšná a naplní vložená očekávání, se ukáže tamtéž.⁴⁰

Vznik společné zahraniční a bezpečnostní politiky je přímým vyvrcholením vývoje, kdy se Evropská unie, coby silný ekonomický aktér na mezinárodním poli, začala angažovat v mezinárodní humanitární pomoci. SZBP tak dává této ekonomické pomoci politickou váhu tím, že přispívá k udržování míru, rozvoji demokracie a ochraně lidských práv. Evropská unie by měla být schopna bránit a pomáhat rozvoji hodnot, na kterých je vystavěna a stát se rovnocenným partnerem nejmocnějších zemí světa, a to podle mezinárodního práva.

Obecně stanovené cíle Evropské unie pro SZBP jsou uvedeny v článku 11 Smlouvy o Evropské unii. Evropská unie v nich vychází z Charty OSN, a to především v otázkách zabezpečování společných hodnot, základních zájmů, nezávislosti a integrity, ale i v zachování míru a posilování mezinárodní bezpečnosti, především na území EU. Dalšími cíly jsou pak podpora mezinárodní spolupráce a rozvoj demokracie a právního státu, stejně jako respektování lidských práv a základních svobod.

4. 1. 1. Obecný zahraniční a bezpečnostní rámec Evropy⁴¹

Společná zahraniční a bezpečnostní politika Evropské unie (SZBP) byla založena Smlouvou o Evropské unii a konkrétně je upravena v Hlavě V. Tato smlouva vstoupila v platnost 11. listopadu 1993 v Maastrichtu. Maastrichtská smlouva ustanovila Evropskou unii, tak jak ji známe dnes a rozdělila ji na tři tzv. pilíře: první z pilířů je tvořen revidovanou Smlouvou o založení Evropského společenství, druhý pilíř tvoří společná zahraniční a bezpečnostní politika a třetí pilíř spolupráce v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí. Maastrichtská smlouva byla roku 1999 zrevidována smlouvou Amsterdamskou, která mimo jiné zavedla vytvoření funkce Vysokého

⁴⁰ JANÍČEK, L., DRDLA, M., RAIS, K. Evropská unie : Instituce, ekonomická, bezpečnostní a sociální politika. Praha : Computer Press, 2002. S. 212-223

⁴¹ Dostupné z <http://library.muni.cz/EU/html/22.htm>

představitel pro SZBP, do níž byl jmenován někdejší generální tajemník NATO Javier Solana.

Postupně se vymezuje i rámec společné obrané politiky (CESDP). O budoucím vývoji CESDP se v závěru 90. let vedou diskuse jak na úrovni národních států-členů EU, tak v rámci klíčových institucí EU. Součástí úvah o příští podobě CESDP je v této době i debata o novém charakteru evropské bezpečnostní architektury pro třetí tisíciletí, kterou mezi sebou vedou EU a NATO. Politika Unie v tomto směru nechce nijak nahradit funkci NATO. Stále jde o to, aby Společná evropská bezpečnostní a obranná politika zůstala i nadále slučitelná s politikou NATO.

V době psaní této práce je velice aktuální téma ratifikace Lisabonské smlouvy. Server idnes.cz na svých stránkách informuje, co by tato smlouva v případě přijetí přinesla nového do politiky Evropské unie. Měla by podle tohoto zdroje mimo jiné inovovat i stávající SZBP například tím, že dá vzniknout postu představitele EU pro zahraniční politiku a bezpečnost, který bude mít k dispozici založenou unijní diplomatickou službu, což opět přispěje k lepší funkčnosti společné unijní zahraniční a bezpečnostní politiky. Důležitým plánovaným krokem v rámci této smlouvy je i zjednodušení a sloučení všech tří pilířů a vznik pouze jediného subjektu – Evropské unie.⁴² Podle nejnovějšího vývoje událostí (konkrétně pádu vlády) na české politické scéně, která stojí až do června v čele předsednictví Evropské unie, je však zřejmé, že ratifikace Lisabonské smlouvy nebude záležitostí tohoto pololetí, jak podle výroků českých i zahraničních politiků původně měla být.

4. 1. 2. Nástroje SZBP⁴³

Evropská unie realizuje cíle společné zahraniční a bezpečnostní politiky, podle čl. 12 Smlouvy o EU, vymezováním *zásad a obecných směrů SZBP, rozhodováním o společných strategiích*, což bylo doplněno Amsterodamskou smlouvou a konečně i *společnými akcemi nebo zaujímáním společných postojů*, které nově zavedla smlouva z Nice (2003). Kromě toho slouží EU k provádění SZBP i uzavírání mezinárodních

⁴² MACEK, L. *DOKUMENT: O čem je Lisabonská smlouva*. [online] 13. 6. 2008 : MF DNES (http://zpravy.idnes.cz/dokument-o-cem-je-lisabonska-smlouva-dvg-/zahranicni.asp?c=A080613_185720_zahranicni_zra)

⁴³ Dostupné z <http://library.muni.cz/EU/html/22.htm>

smluv, vydávání deklarácí a udržování kontaktů se třetími zeměmi. Na přijímání a navrhování těchto společných postupů se podílí konkrétní instituce EU, ale i k účelům SZBP vytvořené orgány, a to následujícím způsobem:

Hlavní principy a obecné směry SZBP, stanovuje Evropská rada, sdružující hlavy států a vlád členských států spolu s předsedou Evropské komise. Agenda se projednává na setkání Rady pro všeobecné záležitosti a vnější vztahy, která je složená z ministrů zahraničních věcí a zodpovídá za přijímání rozhodnutí, týkajících se uskutečňování SZBP na základě obecných směrů, stanovených Evropskou radou. Jednání této rady připravuje Výbor stálých zástupců - Coreper. Dalšími stálými útvary, které spadají pod Evropskou radu a aktivně se podílí na SZBP jsou Politický a bezpečnostní výbor, Vojenský výbor EU, Vojenský štáb EU, Politicko - vojenská skupina a Výbor pro civilní zvládnání krizí.

Provádění SZBP zajišťuje předsednictví Rady EU, v němž se po půl roce střídají jednotlivé členské státy, aktuálně je to právě Česká republika. Předsednická země odpovídá za provádění rozhodnutí z oblasti SZBP a reprezentuje EU v zahraničněpolitických otázkách. V zájmu zachování kontinuity se do realizace těchto úkolů zapojuje také budoucí předsednická země (do poloviny 90. let se připojovala i předchozí předsednická země).

Evropská Komise má právo (také jako každý členský stát) předložit Radě k projednání jakékoliv zahraničněpolitické či bezpečnostní téma. Komise zajišťuje, aby výkon SZBP byl plně v souladu s ostatními kroky EU v oblasti vnějších ekonomických vztahů a rozvojové pomoci.

Členské státy EU zajišťují, aby výkon jejich národních politik odpovídal společným postojům, které v rámci SZBP zaujímá EU jako celek.

O přijetí společné strategie rozhoduje Evropská rada (obvykle jako výsledek jednání tzv. evropského summitu) na doporučení Rady EU. Společné strategie se týkají pro EU citlivých oblastí. Prvními společnými strategiemi, které přijal vídeňský summit Evropské rady v prosinci 1998, byla rozhodnutí o přijetí společné strategie EU vůči Rusku, Ukrajině, zemím maghrebské oblasti a Balkánu. Strategickými cíly je podle této

politiky vytváření stability a dobré správy v bezprostředním sousedství integrované Evropy, podpora mezinárodního řádu založeného na multilateralismu a aktivní postup proti bezpečnostním hrozbám.⁴⁴

4. 1. 3. Probíhající a uskutečněné akce v rámci SZBP⁴⁵

Mise Evropské unie, které podniká v rámci Společné zahraniční a bezpečnostní politiky se možná navzdory očekávání mnohých, nacházejí jak na evropském kontinentě – zde především právě na území Balkánu, tak ve velké míře i mimo něj. Krátkodobé mise se tak uskutečnily ještě v Africe, Asii a na Středním východě.

Momentálně asi nejzajímavější misí, která se nachází na africkém kontinentu – nebo spíše ve vodách v jeho okolí, je mise s názvem EU NAVFOR Somalia. Tato námořní vojenská operace pod záštitou Evropské unie si klade za cíl zabránit a ukončit pirátská ozbrojená přepadení proplouvajících lodí, o kterých nás aktuálně informují média. Vojenské jednotky mající zabránit těmto loupežím sem vyslali mimo EU i další světové státy a aktivně se účastní i organizace NATO. Další mise EU na tomto kontinentě probíhají v Čadu, v Kongu a v Guinei-Bissau.

Na Blízkém východě probíhají 4 mise, z toho dvě na území Palestiny. Obě mají za úkol policejní dohled nad územím, které je často zmítáno konflikty mezi izraelskou a palestinskou stranou. Tento policejní dohled zajišťují jednotky jak uvnitř celého území Palestiny, tak při hranicích, konkrétně na hraničním izraelsko-palestinském přechodu Rafah. Policejní mise v Afgánistánu se snaží udržovat na území bezpečnost a poslední mise se stará o pomoc s vybudováním právního státu v Iráku, tedy má podobný cíl jako mise EULEX, jen v menším rozsahu. Mimo to se na asijském území angažuje EU i v gruzínské oblasti.

První mise SZBP se pak uskutečnily právě na Balkáně, kde v roce 2005 NATO předalo velení nad vojenskými stabilizačními silami v Bosně a Hercegovině.⁴⁶ Do

⁴⁴ KARLÍK, R. *Vytváření bezpečnostní strategie EU*. [online] 28. 11. 2003 : Europeum (www.europeum.org)

⁴⁵ Dostupné z <http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=268&lang=CS>

⁴⁶ Dostupné z http://europa.eu/pol/cfsp/overview_cs.htm

dnešní doby na území Bosny a Hercegoviny probíhají dvě mise, zmíněná vojenská a policejní. Konečně pak poslední probíhající misí na Balkáně je EULEX působící právě v Kosovu, které budu věnovat více prostoru dál.

4. 1. 4. EULEX⁴⁷

EULEX (The European Union Rule of Law Mission in Kosovo) v Kosovu je prozatím nejrozsáhlejší civilní misí, organizovanou v rámci Evropské Společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Evropská unie si zde stanovila za cíl podpořit a vést kosovské představitele k vytvoření právního prostředí v zemi. Tato mise plynule navazuje na předešlou misi OSN, UNMIK, která prozatím na místě zůstává, ale bude postupně plně nahrazena. EULEX bude nadále postupovat k naplnění cílů stanovených již zmiňovanou rezolucí č. 1244. Hlavou této mise je Yves de Kermabon.

Hlavními složkami EULEXu jsou policejní, soudní a celní. Úkolem policejní složky je především podpora, dohled a pomoc při činnosti stávajících místních policejních sil. Vedle toho mají evropské jednotky vést Kosovany k sestavování multietnického policejního sboru. Stejně tak by měl EULEX používat omezeně i své zásahové právo a přistupovat k němu hlavně v případech násilí na příslušnících menšin. Soudní složka má v Kosovu především zlepšit a posílit místní soudní systém, s důrazem na etnický i jinak nezaujatý přístup, politickou nezávislost a spravedlnost. To vše podle evropského vzoru. Celní složka pak bude podporovat a dohlížet na legální mezinárodní obchod a tím přispívat k ekonomickému rozvoji země a naopak bojovat proti zdejšímu ilegálnímu trhu.

Celému zahájení ovšem předcházely protesty a mise započala činnost se zpožděním, a to oproti původnímu červencovému termínu až 9. 12. 2008. Zmíněné protesty se objevily jak na straně srbských představitelů a kosovských Srbů, tak v omezenější míře i na straně samotných kosovských Albánců.⁴⁸ Poslední jmenovaní se obávali především omezení nově nabyté samostatnosti. Podle serveru Euractiv.cz věnovaného tématům Evropské unie však většina obyvatel tohoto území působení

⁴⁷ Dostupné z www.eulex-kosovo.eu

⁴⁸ PEROUTKA, F. *Kosovo zůstává bolavým místem světa*. [online] 10. 12. 2008 : ČT24 (<http://www.ct24.cz/blogy/peroutkuv-stat/38610-kosovo-zustava-bolavym-mistem-sveta/>)

EULEXu vítá. Srbští představitelé si stanovili podmínky působení mise EULEX, které jim byly Evropskou unií v listopadu 2008 přislíbeny.⁴⁹ Byla mezi nimi např. povinnost schválení rozmístění EULEXu Radou bezpečnosti OSN a dále pak požadavek záruky neutrality EU (jinými slovy nesmí přítomnost mise znamenat uznání Kosova).

Příchod evropských jednotek mise byl pozvolný a až 6. 4. 2009 vydal velitel mise, Yves de Kermabon, oficiální prohlášení, že EULEX je plně výkonný. Jak bylo plánováno, mise má v této fázi cca 3000 členů, přičemž mezinárodních zástupců je z toho počtu 1900, zbytek týmu tvoří místní odborníci. V mezinárodní složce jsou zastoupeni nejen obyvatelé členských států Evropské unie, ale i Švýcarska, Norska, Chorvatska, Turecka a Spojených států. Plánovaný rozpočet mise na šestnáct měsíců je 205 milionů eur, což je v aktuálním měnovém kurzu zhruba 5,5 miliardy Kč.

Ke zhodnocení vkladu (lidských i ekonomických zdrojů) Evropské unie do rozvoje tohoto území má sloužit měsíční zhodnocení postupu v rámci stanoveného plánu. Toto pravidelné hodnocení, tzv. Programmatic Approach, vypovídá o konkrétní činnosti a úspěších jednotlivých složek za uplynulý měsíc. Z hlediska evropských misí se jedná o jedinečný postup, který má statisticky dokázat návratnost snah Evropské unie na tomto území. Yves de Kermabon ve svém projevu několik těchto úspěchů vyzdvihl, a to v následujících oblastech: soudní složka za dobu své přítomnosti uskutečnila osmdesát tři soudních slyšení a dokončila první soudní řízení, policejní složka významně pokročila v pátrání po pohřešovaných osobách – exhumovala a identifikovala třináct těl a osmnáct osob navrátila zpět k rodinám. Spolu s policisty i celníci jsou v neustálé pohotovosti a jejich rozmístění na hranicích pomohlo zabránit několika pokusům o pašování ropy, zároveň se zdatně zvýšil daňový příjem, což by mělo pomoci v následném rozvoji státní ekonomiky a udržení její stability.

4. 2. Konkrétní dohody a působení EU na území Kosova

Už po konci kosovské krize bylo zřejmé, že kosovský problém se musí nějakým způsobem řešit. Hned po skončení konfliktu v roce 1999 se Evropská unie zapojila do obnovy provincie pod správou OSN a projevila se jako nejštedřejší dárcé finanční

⁴⁹ Dostupné z http://www.ceskenoviny.cz/eu/index_view.php?id=343104&id_seznam=

pomoci. V Prištině bylo zbudováno středisko Evropské agentury pro obnovu, aby se přidělování finanční pomoci zrychlilo a zefektivnilo.⁵⁰ Na to postupně Evropská unie navázala přijetím konkrétních dohod a postupů. Je nutné si však uvědomit, že Kosovo vyhlásilo jednostrannou nezávislost teprve nedávno, a proto byla většina těchto vztahů uzavřena mezi Evropskou unií a Srbskem, jehož bylo Kosovo součástí.

4. 2. 1. Vztahy Evropské unie a Srbska⁵¹

Prvním výrazným krokem Evropské unie na tomto území bylo vytvoření ambiciózního plánu evropské budoucnosti pro země západního Balkánu. Na summitu v roce 2000 v Záhřebu byl odstartován *Stabilizační a asociační proces* se všemi státy tohoto regionu. Srbsko se do něj však oficiálně zapojilo až v roce 2003 na summitu v Soluni. Tento proces umožňuje Evropské unii spolupracovat s každou zemí a přiblížit ji demokratickým a ekonomickým standardům EU. Parlament stanovil pro Balkánské země, které si přály být začleněny do Stabilizačního a asociačního procesu, náročné podmínky, mezi které patří například dokonalá spolupráce s Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii (ICTY) v Haagu, zaručení práva na návrat do vlasti pro uprchlíky a závazání se k boji proti korupci a organizovanému zločinu.⁵² Stabilizační a asociační proces a výsledná Stabilizační a asociační dohoda jsou předstupněm na cestě k plnému členství v Unii.

Nástrojem tohoto procesu je *Evropské partnerství*, které bylo pro Srbsko schváleno v roce 2004. Evropské partnerství stanovuje reformy státu v klíčových oblastech, určuje hlavní pravidla pro přidělení finanční pomoci na jejich realizaci a stanoví principy pro fungování partnerství. To je pak monitorováno a hodnoceno Komisí, která každoročně vypracovává hodnotící zprávu o pokroku Stabilizačního a asociačního procesu v jednotlivých státech.

Další stupeň Stabilizačního a asociačního procesu je podepsání *Stabilizační a asociační dohody*, která právně upravuje vztahy mezi EU a Srbskem před jeho konečným členstvím. Evropská unie začala v tomto ohledu jednat se Srbskem v dubnu

⁵⁰ Dostupné z <http://www.europarl.europa.eu/highlights/cs/603.html>

⁵¹ Dostupné z <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/link-dossier/evropska-unie-srbsko-a-kosovo>

⁵² Dostupné z <http://www.europarl.europa.eu/highlights/cs/603.html>

2005, nicméně jednání o této dohodě Komise přerušila 3. května 2006 z důvodu neplnění srbských závazků vůči ICTY, kdy Srbsko nevydalo spravedlnosti dva nejvíce hledané podezřelé ze spáchání válečných zločinů.⁵³ Po zadržení (leden 2007) Zdravka Tolimira obviněného z válečných zločinů a vytvoření nové proevropsky orientované srbské vlády zahájila Komise na základě rozhodnutí Rady znovu jednání o této dohodě, kterou nakonec podepsal srbský prezident Boris Tadic 29. dubna 2008.⁵⁴ Kosovo, které v té době již nebylo součástí Srbska, na podpis dohody tedy zatím čeká.

Finančním nástrojem Stabilizačního a asociačního procesu byl program *CARDS*, ze kterého od roku 2000 až do roku 2006 čerpalo Srbsko finanční pomoc. V současné době vystřídal program *CARDS Nástroj předvstupní pomoci (IPA)* schválený pro období 2007 – 2013. Ten je jediným nástrojem finanční pomoci pro kandidátské země i pro státy usilující o získání kandidátského statusu. Tato finanční pomoc byla nejprve regulována a kontrolována v rámci *EU-FRY* konzultativního taktického uskupení, které později nahradil *Stálý posílený dialog*. Jeho cílem bylo povzbudit reformy a monitorovat jejich průběh.

Důležitými dohodami uzavřenými v rámci probíraného vztahu byly dohody upravující vízovou povinnost a podmínky vracení nelegálních imigrantů do země původu (*Visa Facilitation and Readmission Agreements*). Jednání k těmto tématům mezi EU a Srbskem začala v listopadu 2006 a k jejich podpisu došlo v září 2007. Díky nim se výrazně zjednoduší pravidla pro udílení víz pro určité skupiny srbských občanů cestující do zemí EU. Jedná se hlavně o studenty, obchodníky a novináře. Obě dohody vstoupily v platnost 1. ledna 2008.

4. 2. 2. Vztahy Evropské unie a Kosova

Tato podkapitola bude znatelně kratší než předchozí právě proto, že mnoho dohod se uskutečnilo ještě pod srbskou vládou. Kosovo je samostatným státem teprve krátkou dobu a důležité bilaterální vztahy si bude postupně vytvářet. Můžeme ale shrnout, že od roku 2003 v Kosovu probíhá Stabilizační a asociační proces, což bylo

⁵³ Dostupné z <http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu/clanek/eu-znovu-zahaji-jednani-se-srbskem-o-stabilizacni-a-asociacni-dohode>

⁵⁴ EU a Srbsko podepsaly Stabilizační a asociační dohodu. *Měsíčník EU aktualit*, květen 2008, č. 56, s. 5

znovu potvrzeno např. v červnu 2008 Evropskou radou a od roku 2007 čerpá Kosovo finanční pomoc z IPA.⁵⁵

Důležitým krokem EU vůči Kosovu bylo představení „Evropské budoucnosti pro Kosovo“. Toto sdělení Evropské Komise otevřelo Kosovu konkrétní evropskou perspektivu a zároveň tak zdůraznilo nutnost vyřešení statutu Kosova v rámci Srbska.⁵⁶ Zveřejnění tohoto dokumentu proběhlo v dubnu 2005 a od té doby Komise každý rok zveřejňuje samostatnou hodnotící zprávu o pokroku Kosova na jeho cestě do EU.

Výrazně se Evropská unie podílela na vývoji situace v Kosovu, také svou účastí na jednáních o budoucím státu Kosova. Těmi byla pověřena tzv. „trojka“, složená ze zástupců právě EU, dále pak USA a Ruska. Ti měli asistovat při jednáních mezi zástupci Kosova a Srbska. Závěrečná zpráva o výsledku těchto jednání byla zveřejněna 10. prosince 2007, nicméně žádný kompromis nebyl dohodnut.⁵⁷ Funkce EU byla v této situaci omezena tím, že EU není jako celek členem Rady bezpečnosti OSN a nemá příslušný právní status. Na konci prosince 2007 pak Evropská rada schválila vyslání mise EULEX do Kosova. Situace následujících měsíců vyvrcholila vyhlášením samostatnosti, o kterém, stejně jako o misi EULEX pojednávám v jiné části této práce.

⁵⁵ Dostupné z <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/link-dossier/evropska-unie-srbsko-a-kosovo>

⁵⁶ Dostupné z

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/05/450&format=PDF&aged=1&language=EN&guiLanguage=fr>

⁵⁷ Dostupné z <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/link-dossier/evropska-unie-srbsko-a-kosovo>

ZÁVĚR

Cílem této práce bylo popsat problematiku kosovského konfliktu se zaměřením na činnost Evropské unie a posléze ji vyhodnotit z hlediska přínosu pro danou oblast i pro společnou zahraniční a bezpečnostní politiku Evropské unie. Hned na začátku bych chtěla podotknout, že není jednoduché hodnotit takto aktuální téma. Zda Unie dokázala naplnit předsevzetí, která byla již dříve stanovena v rezoluci č. 1244, tedy vytvořit stabilní demokratický stát se ukáže až v horizontu několika let, možná desetiletí. Tento proces je velice postupný a nedá se uspěchat. Je nutné brát v potaz, že sledovaný úsek působení EU v této oblasti, který je popsán v mé práci, je pouhým začátkem dlouhé cesty Kosova, a proto bude ještě zajímavé sledovat v dalších letech její vývoj.

Vzhledem k logickému rozčlenění práce na jednotlivé kapitoly, bych se nyní chtěla věnovat závěrům vyplývajícím z jednotlivých kapitol a jejich rozvedení.

První kapitola má čtenáři přiblížit obecnou charakteristiku území s ohledem na socioekonomické a historické souvislosti. Tato kapitola popisuje problém, který, jak dokazuje stručný historický přehled, přetrvává už dlouhou dobu. Komplikovaná situace, která panuje v této oblasti je ovlivněná více faktory – především etnickou a náboženskou různorodostí a velice špatným stavem místní ekonomiky. Tato provincie je už delší dobu neschopná vymanit se svépomocí ze špatné situace a je odkázaná na příliv financí ze zahraničních zdrojů a zajišťování bezpečnosti mezinárodními organizacemi. Přestože je Kosovo jednoznačně nejzaostalejším státem celé Evropy, potýká se s podobným problémem většina států bývalé Jugoslávie. Vztahy mezi etniky jsou narušené neustálými územními spory a dá se tedy mluvit o celém nestabilním regionu na prahu Evropské unie. Nemůže být proto překvapivé, že Evropská unie se v celém tomto regionu rozhodla převzít iniciativu, stabilizovat ho a zabránit tak možným nebezpečím, která by mohla ohrozit stávající členské státy. Nejedná se zde pouze o nebezpečí nových konfliktů na území, ale i o sousedství s dalším problematickým regionem, Blízkým východem, stejně jako o silné vazby vůči rozpínavému a nepředvídatelnému Rusku. Hrozby, které z toho vyplývají, jsou doložitelné hned na několika příkladech z nedávné doby. Z hlediska rozpínavých snah Ruska se jednalo například o spory s Gruzii, týkající se provincií Jižní Oseti a Abcházie. Dalším

dokladem ruských možností bylo např. pozastavení dodávky ruského plynu, který měl nepříjemný dopad na velký počet států Evropské unie.

Hlavním tématem druhé kapitoly je kosovská krize, k níž došlo v devadesátých letech minulého století a do níž vstoupila roku 1999 Severoatlantická aliance. Letecký útok NATO, kterému bylo přezdíváno humanitární bombardování, nebyl podle mezinárodního práva oprávněný a vysloužil si převážně negativní kritiku ze strany veřejnosti, neboť nezdědka docházelo i k civilním obětem. Byla rozpoutána bouřlivá diskuze o nutnosti této humanitární intervence. Hans Achterhuis ve své již zmíněné knize „Politika dobrých úmyslů“ srovnává cíle vytyčené touto mezinárodní organizací s odlišnou místní realitou a představuje tak názor, že tyto humanitární akce mohou být snadno zneužity k dosažení vlastních mocenských cílů a prospěchu na území. Doslova to komentuje slovy: „Možná že tu šlo o jiný cíl, o důvěryhodnost aliance, jíž se mohlo dosáhnout jen prostřednictvím vojenské akce.“ Role NATO je často zmiňovaným tématem i v současné době v souvislosti s jejím příliš širokým záběrem po konci Studené války.⁵⁸ Tato organizace musí být připravena reagovat hned na několik globálních hrozeb najednou, ať už jde o šíření jaderných zbraní nebo například terorismus. Problémem však je, že všechny členské státy vnímají nutnost řešit tyto hrozby různým způsobem. Pro příklad zmíněný terorismus budí větší obavy ve Spojených státech než v zemích východní Evropy, kde chybí zkušenost s nějakou formou teroristického útoku. Státy východní Evropy pak nemají zájem účastnit se bojových akcí na Blízkém východě.⁵⁹ To pouze dokládá nutnost regionální moderní organizace, která by byla schopná reagovat na konkrétní hrozby v okolí. Zde by se mohl objevit prostor pro Evropskou unii, která s NATO úzce spolupracuje, a pokud by v budoucnu prohloubila akceschopnost společné zahraniční a bezpečnostní politiky, mohla by v řešení regionálních problémů významně a efektivně zastoupit NATO. Evropská unie je navíc schopná zajistit následné bezpečí obyvatel a obnovení infrastruktury po zásahu, což dokazuje převzetí správní funkce od misí OSN, o kterých je v této kapitole také pojednáno.

⁵⁸ DUBSKÝ, Z. *Bezpečnostní a politická dimenze integračního procesu*. Praha : Nakladatelství Oeconomica, 2006. s. 109-122

⁵⁹ ZLATOHLÁVEK, P. *Aliance otevírá Pandorinu skříňku, hledá svou budoucí roli*. 3. 4. 2009 : MF DNES (http://zpravy.idnes.cz/aliance-otevira-pandorinu-skrinku-hleda-svou-budouci-rolu-pn5-/zpr_nato.asp?c=A090403_063701_zpr_nato_inc)

Třetí kapitola pojednává o jednostranném vyhlášení samostatného státu. K tomuto aktu došlo 17. 2. 2008 a o 14 měsíců později ho už uznalo platným 58 světových států, z toho 22 členských států Evropské unie. Oficiální stanovisko zní tedy jasně – Kosovo se stalo novým státem. Z právního hlediska je však celá situace o něco komplikovanější a Kosovu chybí jeden konkrétní prvek státnosti, kterým je suverenita, protože hlavní státní správu stále zajišťují mezinárodní organizace. Ty, v čele s Evropskou unií, dohlížejí nad vytvářením demokratického multietnického právního státu se všemi fungujícími institucemi. Zda se i přes tento fakt dá Kosovo považovat za právoplatný stát, to v současné době přezkoumává Mezinárodní soudní dvůr v Haagu.

Poslední a nejrozsáhlejší kapitola je vlastním jádrem celé práce a týká se přímé činnosti Evropské unie na tomto území. Velký prostor zde věnuji velice důležité společné zahraniční a bezpečnostní politice EU. Právě v jejím rámci probíhá současná civilní mise EULEX na území Kosova, na níž se může ukázat, je-li Evropská unie schopna vystupovat a jednat jednotně. Jedná se o zatím nejrozsáhlejší misi pod vedením SZBP. Přestože EULEX v hodnotící zprávě, kterou vydává, mluví už o konkrétních úspěších, uplynul zatím příliš krátký čas, aby bylo možné z toho vyvozovat závěry. Konkrétní úsilí Evropské unie v rámci mise EULEX je podpořeno dlouhodobějšími snahami v celém tomto regionu. Velice významným řešením stávající komplikované situace by mohla být právě společná evropská budoucnost, která je státům východního Balkánu slíbena. Tento příslib zároveň nutí tyto státy, aby se systematicky na své členství připravovaly, což přispěje k celkovému rozvoji.

Závěrem této práce bych tedy chtěla říci a shrnout, že ačkoliv je za tak krátkou dobu těžké posoudit zda Evropská unie plní svá předsevzetí, je nepopíratelně v zájmu celé Evropy pokusit se vyřešit konfliktní vztahy a obnovit stabilitu v celém tomto regionu, který přímo sousedí s Evropskou unií. Pokud k tomu má někdo nejlepší prostředky, pak je to právě Evropská unie, která disponuje ekonomickými i lidskými zdroji a je schopna nejen v místě působit jako poradce při vytváření nového státu, ale zároveň i povzbudit snahu tohoto nového státu příslibem atraktivní evropské budoucnosti. Evropské unii se v tomto směru vyplatí investovat, protože poloha celého Balkánu je z hlediska SZBP velmi strategická. Navíc by se i díky této zkušenosti mohla prohloubit akceschopnost a jednotnost stávající SZBP a EU by mohla být schopná v regionálních hrozbách zastoupit NATO. Kriticky bych pak hodnotila jedinou věc, a to

fakt, že současná kosovská vláda je složená z členů UÇK. Vzhledem ke spornému statutu této organizace, která je mnohými považována za teroristickou, je působení např. Hashima Thaçiho, tedy jejího hlavního představitele, ve funkci nynějšího premiéra, zásadním nedostatkem. Zvolení těchto představitelů vlády pouze dokládá, že smýšlení kosovských obyvatel se musí výrazným způsobem změnit. Právě i podpora nemilitantního, demokratického přístupu k vytváření nového státu by mělo být jedním z úkolů Evropské unie.

Doufám, že se mi tedy podařilo alespoň do určité míry dospět k cílům, které jsem si v úvodu práce stanovila, a že jsem prokázala důležitost role Evropské unie, která na území Kosova neprospívá svou činností pouze kosovským Albáncům, ale zároveň zvyšuje bezpečnost a prosperitu okolních zemí. V práci jsem se snažila podat základní a logický přehled celého vývoje, což by samo o sobě mohlo přispět i k lepší orientaci veřejnosti v této problematice.

Resumé

Le thème général de ce travail est selon le nom l'activité de l'Union Européenne au Kosovo. Dans le prologue j'explique pourquoi j'ai choisi ce sujet et je fixe des objectifs principaux de ce travail, telles que mettre au point et évaluer le sens de cet activité, pas seulement en vue du nouveau pays de Kosovo, mais aussi en vue des états environnant et toute l'Europe. Pour meilleur orientation dans le texte je sectionne le travail en quatre chapitres. Le plus important est le dernier, qui concerne les activités concrètes de l'UE sur cette terrain.

Dans le premier chapitre je caractérise Kosovo sous l'angle sociologique et historique et je l'incorpore dans le cadre plus large de région des Balkans. Il faut toujours tenir compte du fait, que ce pauvre région avec ses conflits ethniques fréquents est à la barre de l'Union Européenne. En même temps il voisine avec un autre région instable, Proche Orient. Il est donc très compréhensible le caractère engagé de l'Union Européenne sur cette territoire. Kosovo seul est en plus la plus pauvre pays de toute l'Europe et a recette très importante de commerce et de trafic illégal. Depuis passé, il y a eu toujours des attaques à main armée entre les deux plus grandes ethnies- les Albanais et les Serbes.

La propriété de territoire de Kosovo a été litigieux déjà depuis le passé, mais le conflit a intensifié au cours du siècle dernier. En 1912 la Serbie gagnait pour le premier temps depuis la bataille de Kosovo Polje la domination du Kosovo, qui a provoqué mécontentement des Albanais. Depuis ce temps, plusieurs gouvernements y changeait, mais la plus importante pour notre travail était le gouvernement de Slobodan Milošević. Pendant ce gouvernement se passait de l'un et de l'autre côté des conflits et des expulsions des habitants. A la fin les Albanais radicales avaient formé Armée de libération du Kosovo et c'était l'OTAN qui devait agir et terminer des attaques souvent entre cet Armée et des unité militaires et policiers serbes. Le 23 mars 1999 l'OTAN commençait son opération aérienne. Cet opération recevait principalement des négatives appréciations, entre autres parce que il y avait plusieurs victimes civiles et parce que l'action n'était pas légitimé en avance par le Conseil de Sécurité de l'ONU. Cet action

est appelé l'intervention humanitaire, parce que son objectif était d'assurer le droit de l'homme et de terminer l'oppression des minorités.

Après la fin d'opération de l'OTAN, l'ONU créait Résolution 1244 selon laquelle des missions internationales civiles (UNMIK) et de sécurité (KFOR) reprenaient surveillance de territoire de Kosovo. Les missions avaient comme le but de veiller sur la protection de paix et sur le respect de droit civil, politique et d l'homme. Celles unités internationales ont été présente depuis la fin d'opération de l'OTAN jusqu'à ce moment. Maintenant ce sont des unités de l'Union Européenne, qui reprennent la gestion là-bas. Comme la suite, chargé d'affaire spécial Martti Ahtisaari élaborait en 2005 le plan sur le statu futur de Kosovo, d'après lequel Kosovo devait gagner une souveraineté incomplète.

Troisième chapitre s'appelle la Proclamation d'indépendance de Kosovo. Représentants de Kosovo proclamaient l'indépendance le 17 février 2008. Cet action a divisé des états mondiaux en deux parties. Les premiers comme les grands états d'Europe et par exemple les États-Unis approuvaient la séparation, mais beaucoup d'autres en refuser. Parmi eux il faut nommer la Russie, la Chine et naturellement la Serbie. C'était la Serbie qui a demandé auprès du Cour internationale de Justice d'examiner la légitimité de naissance de ce nouveau état d'après le droit international. Dans ce chapitre je donne une petite analyse de ce problematique.

L'état actuel d'approbation est tel, que 58 états mondiaux l'approuvaient et 34 pas. Les autres n'ont pas encore adopter les avis. L'avis de la République tchèque a été un peu compliqué en raison des proches connections de longues années avec la Serbie, mais puisque nous sommes un état membre de l'Union européenne il fallait prendre en considération l'attitude officielle de cette organisation. Et puisque cet attitude a été positive envers l'indépendance de Kosovo, gouvernement tchèque a officiellement approuvé cet action unilatéral le 21 mai 2008. Cet action a gagné la critique de la part de quelques politiques tchèques mais aussi de la part de public. Dans ce travail j'apporte l'attention vers des deux ouvrages qui sont récemment nés et qui commentent en quelque sorte la situation au Kosovo. Je mentionne aussi un opinion assez fréquente en milieu tchèque, qui compare l'approbation d'état de Kosovo par les grands états de l'Europe aux Accords de Munich.

Le dernier chapitre est comme j'ai déjà dit le plus important et aussi le plus large. Tout d'abord j'explique l'importance d'action immédiate sur le terrain de Kosovo et des Balkans. Ce région se trouve dans un lieu très stratégique pour la politique de l'Union Européenne, particulièrement pour celle de deuxième pilier - Politique étrangère et de sécurité commune. On peut dire que cette politique est devenue est renforcée son capacité d'agir justement grâce au conflit des Balkans et du Kosovo. Le développement de cette politique n'est pas encore accompli, mais il existe déjà des opérations réussies en son cadre.

Parmi les opérations de politique étrangère et de sécurité commune de l'Union Européenne appartient la mission « État de droit » au Kosovo, EULEX. Cette opération démarrée à la mi-février 2008, mais son déploiement a été retardé par divers problèmes politiques, et la mission n'a pu être opérationnelle que le 9 décembre 2008. Elle vise à renforcer les capacités du Kosovo en matière de police et de justice et de douanes. Elle comprend 3000 personnes (dont 1900 experts internationaux) et est dirigée par le général français Yves de Kermabon. Depuis le 6 avril 2009 la mission est complètement opérationnelle.

Cependant l'activité de l'Union Européenne sur ce territoire a commencé beaucoup plus tôt, en 2000, quand l'Union a promis aux pays des Balkans une perspective européenne, laquelle devrait stimuler une croissance économique et un développement total de ces états. L'UE leurs a aussi accordé des subventions importantes. Depuis 2003 au Kosovo concrètement dure le Processus de stabilisation et d'association et depuis 2007 Kosovo puise des subventions financières de l'IPA (Instrument d'aide de préadhésion).

Pour terminer mon travail je développe une idée essentiel, que l'Union Européenne a des meilleurs moyens pour assurer la sécurité et le développement de tout région. Son activité sur cette territoire n'est pas seulement un gâchage, mais par contre l'investissement à long terme pour l'avenir de l'Europe commune.

Dvojjazyčný glosář

- Autonomie – Autonomie, *f*
- Balkánská krize - Crise des Balkans, *f*
- Evropská budoucnost - Perspective européenne, *f*
- Evropská integrace – Intégration européenne, *f*
- Humanitární intervence - Intervention humanitaire, *f*
- Humanitární pomoc – Aide humanitaire, *f*
- Ilegální obchod – Commerce illégal, *m*
- Kandidátská země – Pays candidat, *m*
- Kosovská krize - Crise du Kosovo, *f*
- Lidská práva – Droit de l’homme, *m*
- Mezinárodní právo - Droit international, *m*
- Multietnický - Multiethnique
- Národnostní menšina – Minorité ethnique, *f*
- Pilíř – Pilier, *m*
- Protektorát – Protection, *f*
- Rozpočet – Budget, *m*
- Rezoluce - Résolution, *f*
- Samospráva – Autogestion, *f*
- Společná akce – Action commune, *f*
- Společná strategie - Stratégie commune, *f*
- Společná zahraniční a bezpečnostní politika - Politique étrangère et de sécurité commune, *f*
- Společný postoj – Position commune, *f*
- Suverenita – Souveraineté, *f*
- Status – Statu, *m*
- Uprchlík – Réfugié, *m*
- Tržní ekonomika – Économie de marché, *f*
- Vyhlášení nezávislosti - Proclamation d'indépendance, *f*
- Zahraniční mise - Opération à l'étranger, *f*
- Zahraniční investor – Investisseur étranger, *m*

Zdroje

Tištěné prameny

EU aktualit, květen 2008, č. 56, 20 s.

Respekt. 2008, roč. 19, č. 9, 66 s.

Respekt. 2008, roč. 19, č. 12, 66 s.

Internetové zdroje

- 1) CIA The World Factbook, 23. 4. 2009
(<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>)
- 2) ČERNOCH, P. *Kudy ven z balkánské krize? - Jedinou správnou alternativou je zapojení Balkánu do evropského integračního procesu*. [online] 26. 10. 2001 : Europeum (http://www.europeum.org/disp_article.php?aid=451)
- 3) DRAŽANOVÁ, A. *USA a velké země EU uznaly nezávislé Kosovo*. [online] 18. 2. 2008 : MF Dnes (http://zpravy.idnes.cz/usa-a-velke-zeme-eu-uznaly-nezavisle-kosovo-fem-/zahranicni.asp?c=A080218_113223_zahranicni_ad)
- 4) DVOŘÁK, V. *Uloupené Kosovo*. [online] dokumentární film dostupný z <http://video.google.com/videoplay?docid=4554948078128880143>
- 5) Euractiv – Portál o EU, 25. 4. 2009 (www.euractiv.cz)
- 6) FRIDRICH, M. *Uloupené Kosovo? Uloupená soudnost*. [online] 10. 6. 2008 : ČT24 (<http://www.ct24.cz/blogy/blog-milana-fridricha/18154-uloupene-kosovo-uloupena-soudnost/>)
- 7) KARLÍK, R. *Vytváření bezpečnostní strategie EU*. [online] 28. 11. 2003 : Europeum (http://www.europeum.org/disp_article.php?aid=255)
- 8) KŘIVKA, V. *Hřebíčková: Održení Kosova není Mnichov*. [online] 27. 5. 2008 : Týden (http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/hrebickova-odtrzeni-kosova-neni-mnichov_61954.html)
- 9) MACEK, L. *DOKUMENT: O čem je Lisabonská smlouva*. [online] 13. 6. 2008 : MF DNES (http://zpravy.idnes.cz/dokument-o-cem-je-lisabonska-smlouva-dvg-/zahranicni.asp?c=A080613_185720_zahranicni_zra)
- 10) Oficiální české stránky OSN, 25. 4. 2009 (www.osn.cz)

- 11) Oficiální portál Evropské unie - Europa, 25. 4. 2009 (www.europa.eu)
- 12) Oficiální stránky České televize, 25. 4. 2009 (www.ceskatelevize.cz)
- 13) Oficiální stránky ČTK, 25. 4. 2009 (www.ctk.cz)
- 14) Oficiální stránky Evropského parlamentu, 25. 4. 2009 (www.europarl.europa.eu)
- 15) Oficiální stránky mise EULEX, 25. 4. 2009 (www.eulex-kosovo.eu)
- 16) Oficiální stránky Jiřího Dientsbiera, 25. 4. 2009 (www.dientsbier.cz)
- 17) Oficiální stránky organizace Člověk v tísni, 25. 4. 2009 (www.clovekvtisni.cz)
- 18) Oficiální stránky Rady Evropské unie, 25. 4. 2009 (www.cosilium.europa.eu)
- 19) Oficiální stránky Vlády České republiky, 25. 4. 2009 (www.vlada.cz)
- 20) PASTYŘÍK, P. *Globalisté útočí - nová kniha z nakladatelství Kontingent Press*. [online] 2. 10. 2008 : Altermedia.info (http://cz.altermedia.info/z-domova/globaliste-utoci-kontingent-press_4758.html)
- 21) PEROUTKA, F. *Kosovo zůstává bolavým místem světa*. [online] 10. 12. 2008 : ČT24 (<http://www.ct24.cz/blogy/peroutkuv-stat/38610-kosovo-zustava-bolavym-mistem-sveta/>)
- 22) ŠTĚRBA, V. *Ahtisaariho zpráva ke statusu Kosova*. [online] Únor 2007 : Parlament České republiky (<http://www.psp.cz/kps/pi/PRACE/pi-3-060.pdf>)
- 23) Velká encyklopedie EU : Společná zahraniční a bezpečnostní politika, 25. 4. 2009 (<http://library.muni.cz/EU/html/22.htm>)
- 24) Wikipedie, 25. 4. 2009 (cs.wikipedia.org)
- 25) ZLÁMALOVÁ, L., NĚMEČEK, T. *Karel Schwarzenberg: Hraju-li za klokany, neodejdu se Spartou*. [online] 22. 2. 2008 : Hospodářské noviny (http://domaci.ihned.cz/c3-23021010-002000_d-hraju-li-za-klokany-neodejdu-se-spartou)
- 26) ZLATOHLÁVEK, P. *Aliance otevírá Pandořinu skříňku, hledá svou budoucí roli*. 3. 4. 2009 : MF DNES (http://zpravy.idnes.cz/aliance-otevira-pandorinu-skrinku-hleda-svou-budouci-rolu-pn5-/zpr_nato.asp?c=A090403_063701_zpr_nato_inc)

Literatura

- 1) ACHTERHUIS, H. *Politika dobrých úmyslů*. Brno : Barrister & Principal, 2002. 119 s.
- 2) ČEPELKA, Č., ŠTURMA, P. *Mezinárodní právo veřejné*. Praha : EUROLEX BOHEMIA, 2003. 759 s.
- 3) DAVID, V., SLADKÝ, P., ZBOŘIL, F. *Mezinárodní právo veřejné*. Praha : LINDE PRAHA, a.s., 2004, 425 s.
- 4) DUBSKÝ, Z. *Bezpečnostní a politická dimenze integračního procesu*. Praha : Nakladatelství Oeconomica, 2006. 163 s.
- 5) GIRGLE, P. *Kosovo*. 1. vyd. Praha : Libri, 2006. 157 s.
- 6) JANÍČEK, L., DRDLA, M., RAIS, K. *Evropská unie : Instituce, ekonomická, bezpečnostní a sociální politika*. Praha : Computer Press, 2002. 294 s.
- 7) KOŠTÁL, M. *Globalisté útočí : od „humanitárního“ bombardování po samostatný narkotát Kosovo*. Praha : Kontingent Press s.r.o., 2008. 116 s.
- 8) MALENOVSKÝ, J. *Mezinárodní právo veřejné*. 3. vyd. Brno : nakladatelství Doplněk, 2002. 249 s.
- 9) NEUSTUPNÁ, L. *Evropské společenství*. Praha : Prospektrum, 1992. 186 s.
- 10) PLECHANOVÁ, B., FIDLER, J. *Kapitoly z dějin mezinárodních vztahů 1941-1995*. Praha : Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1997. 240 s.
- 11) SEIDL-HOHENVELDERN, I. *Mezinárodní právo veřejné*. 1. vyd. Praha : ASPI Publishing, 2003. 415 s.
- 12) STÝSKALÍKOVÁ, V., SMEKAL, H., PRTINA, S., STANKOV, D., ŠMÍD, T., ZÁVĚŠICKÝ, J. *Zahraniční a bezpečnostní politika vybraných zemí Balkánu*. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 2004, 219 s.
- 13) TICHÝ, L. *Evropské právo*. 3. vyd. Praha : C.H. Beck, 2006. 879 s.